ATAOL BEHRAMOĞLU

KIZIMA MEKTUPLAR

Toplu Şiirler - III

Dörtlükler
Mustafa Suphi Destanı
İyi Bir Yurttaş Aranıyor
Kızıma Mektuplar
Bebeklerin Ulusu Yok

ADAM

ATAOL BEHRAMOĞLU KIZIMA MEKTUPLAR

Ataol Behramoğlu

●

Kızıma Mektuplar

ADAM YAYINLARI
©
Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Bu toplubasımda yer alan kitaplardan
Dörtlükler ilk kez 1983'de: *Mustafa Suphi Destanı* 1979'da,
İyi Bir Yurttaş Aranıyor 1983'de; *Kızıma Mektuplar* 1985'de,
Bebeklerin Ulusu Yok 1988'de basılmıştır.

Birinci Basım: Ağustos 1992
İkinci Basım: Mayıs 1993
Üçüncü Basım: Ekim 1994

94.34.Y.0016.438
ISBN 975-418-169-1

YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDERE CADDESİ ÜÇYOL MEVKİİ, NO: 57 MASLAK-İSTANBUL
TEL: 285 21 52 (12 hat) TELG: ADAMYAY TELEKS: 26534 rada:tr FAX: 276 27 67

Ataol Behramoğlu

●

Kızıma Mektuplar

Toplu Şiirler III

Dörtlükler
Mustafa Suphi Destanı
İyi Bir Yurttaş Aranıyor
Kızıma Mektuplar
Bebeklerin Ulusu Yok

ADAM

DÖRTLÜKLER

TOPLUM ÜSTÜNE

Cellat uyandı yatağında bir gece
"Tanrım" dedi "Bu ne zor bilmece:
Öldükçe çoğalıyor adamlar
Ben tükenmekteyim öldürdükçe..."

1974

Yıllanmış bir ağaç gibi köklü, gür
Yalan hiç yıkılmayacakmış gibi görünür
Hükmü yaşamın verilmiştir oysa:
Yıkılacak. Çürümüştür.

1972

Eskidenmiş sabredip murada ermek
Şeyhin kerametini bekleyerek
Öyle zamanlar yaşamaktayız ki dostum
Erdemdir bazen, sabretmemek...

1974

Elinde ne piyon kaldı, ne vezir, ne kale
Düştü birbiri ardına atlar, filler
Ama şah hâlâ ayak diremekte
Yeni taşlar bulundu çünkü: Köpekler...

1972

Burjuvalar kocaman duvarlarla
Çevirmişler avlularını
Ama bir kiraz ağacı gördüm ki geçen gün
Dışarı uzatmıştı en çiçekli dalını

1972

Dilencilerin akordeonları
Bir romantizm katıyor Avrupalı'nın hayatına
Bu bana klasik müzik dinlemesini anımsattı
Nazilerin, toplu imhalar sırasında...

1972

Dostları özlemle kucaklamayı unutma
Çocuk sevmeyi, çiçek koklamayı unutma
En zorlu anındayken bile kavganın
Gökyüzüne bakmayı unutma

1972

AŞK, DOĞA, YAŞAM VE ÖLÜM ÜSTÜNE

Yeniden düşünüp bir sabah hayatı, aşkı, şiiri
Bir selam göndermek isterim Lermontov'a
Bir bakıma her şey "boş ve aptalca" belki
Ama her şey korkunç anlamlı ve korkunç güzel bir bakıma...

1972

"Her insan bir Tanrıdır" diyor Albert Camus; ve Gide —
"Nathanel" diyordu, "onu her yerden başka yerde arama..."
Oysa sadece bir insanım ben ve değişmem —
Bunu hiçbir mutluluğa...

1974

Her an bir çarpıntıyı yaşamaktayım
Her an çılgın bir heves dağlıyor kalbimi
Tanrım, ben mi hayatı aşmaktayım
Yoksa hayat mı aşmakta beni...

1972

Hayale, düşe, doğa ötesine karnım tok
Cine, periye, tanrıya, iblise karnım tok
Adam gibi yaşadım şu dünyada diyebilsem bir gün
Gerisine karnım tok

1974

Odan, kitapların, duvarda resimler
Bahardır, bir kuş şarkısını söyler
Sanırsın böylece sürüp gidecek bu
Nasıl öyle sandıysa senden öncekiler

1974

Başlarım işime sabahın aydınlık şarkısıyla
Her gün, her an hesaplaşırım ömrümün kiriyle pasıyla
Şiirimin bungun sesi dipten yüze zonklar durur
Ölür gider miyim diyeceklerimi diyemeden korkusuyla

1982

Ölüm düşüncesinden
Ürküntü duymazdım, belki
İki tarih arasına sıkışmak
Onurumu incitmeseydi...

1976

Gök sanki eriyecek mavilikten
Çimenler uykulu ve sıcak
Bir kadın geçiyor
Çıplak ayaklarını yüreğime basarak

1972

Durdum, baktım arkandan sen giderken
Bana bir hoşça kal bile demeden giderken
İnsan neler duyar anladım o zaman
Can alıp başını bedenden giderken

1974

Sevdiğim
Sonsuzca yitirdiğim ender çiçek
Geri kalan yılları ömrümün
Seni anımsamama yetmeyecek

1976

GÜNCEL DÖRTLÜKLER, YERGİLER

BİR AYDIN TİPİNE

Mangalda kül komazsın teorik konularda
Pratiğe gelince ayağın suya erer
Kendi korkaklığına kılıf ararsın boyna
Bu arada faşizm gelip tepene biner

1977

MİLLET VE ZAMLAR

Millet yararına imiş
Sırtımıza yüklenen yeni zamlar
Ya bilmiyorlar, zam nedir
Ya bizim milletten değil bu adamlar

1977

AĞIT

Simit satıcısı altı yaşındaki Ali
Büyüyüp filim artisti olmayı düşlerdi
Zabıtadan kaçarken çiğnendi Mercedese
Renkli gazetelerde cesedi sergilendi

1982

KIZIMA DÖRTLÜKLER

BEBEK VE YERYÜZÜ

Bebeğim pirinç dişleriyle
Gülüp duruyor yeryüzüne
Yeryüzü acılı, tasalı, bungun
Yeryüzü alkan içinde

1981

ÇOCUĞUM, SIMSICAK UYUMAKTASIN ŞİMDİ SEN

Çocuğum, sımsıcak uyumaktasın şimdi sen
Tüyden ve sevinçten bir ırmaktasın şimdi sen
Bir dağ suyu gibi, kayalar içinden fışkıran
Göklere, denizlere doğru büyümektesin şimdi sen

1981

KIZIM, KÜÇÜK PEMBE ÇİÇEĞİM BENİM

Kızım, küçük pembe çiçeğim benim
Yavrum, güvercinim, bebeğim benim
Hepsinin üstünde, hepsinden önemlisi
En doğal, en insanca emeğim benim

1981

GECENİN GEÇ SAATİ

Gecenin geç saati, yaklaşan motor sesi, fren
Gülümser uykusunda yavrum, bir düş içinden
Kulağım tetikte, beklerim çağrılmadık konukları
Araba geçip gider kapının önünden

1981

SEVGİNİN ÖNÜNDE

Bütün insanları dostun bil, kardeşin bil kızım
Sevincin ürünüdür insan, nefretin değil kızım
Zulmün önünde dimdik tut onurunu
Sevginin önünde eğil kızım

1981

GECEMİN ÜZGÜN ÇİÇEĞİ

Gecemin üzgün çiçeği sen, yavrum
Dargın yüzünü görebilsem, yavrum
Babalar daha çok görebilsin diyedir çocuklarını
Tutsaksam şimdi ve sana hasretsem, yavrum

1982

SORU

Çocukların öldürüldüğü korkunç bir dünya bu
Sevinci, insanca bir yaşamı savunmanın suç olduğu
Böyle bir dünyada nedir görevi şiirin
İşte şairin öncelikle yanıtlaması gereken soru

1982

ÜLKELER-İZLENİMLER*

* *Bu şiirlerin tümü, 1970-74 yıllarının ürünleridir.*

İNGİLİZ SINIR POLİSLERİ

Yılan gibi kibar
İngiliz sınır polisleri
Soruyorlar:
"Niye geldin?
Ne kadar kalacaksın?
Kaç paran var?"

BİR AKŞAM

Bir akşam
Trafalgar
Alanından
Geçerken
Bir lokantanın
Dibinden
Çıkan adamı unutamam
— Yunanlı belki
Belki Portekizli
Belki Türk —
Elindeki
Çöp tenekesini
Boşalttı
Dışardaki bidona
Ve bir an
Dövülmüş bir hayvanın
Acısı
Gözlerinde
Bakıp çevreye
Döndü inine.

MANCHESTER'DE

Gece
Hüzünle
Uyudumdu
Dinleyip
Yağmurun
Sesini
İlk kez geldiğim Manchester'de
Sabah
Yıkanmış
Ağaçların üstünde
Gök nasıl da maviydi.

DYLAN THOMAS'LA

Thames üstünde
Bir asma köprüde
Eylül gezdiriyorken
Parmaklarını
Saçlarımda;
Şaşırmazdım
Karşılaşsaydık
Dylan Thomas'la.

LONDRA'DA

Kederden
Ölebilirdim Londra'da
Keder
Bu kente yakışmasa

FRANSA

PARİS 1971

Önce hasta bir köpek sanıp irkildim
Duvar dibinde kıvrılan karaltıyı
Sonra baktım ki bir insandı bu
Paris. 1971 yılı.

QUARTIER LATIN

Kapılıp
Rüyasına kalabalığın
Geçersin
"Quartier Latin"den
Ömrün
Rüya hızını farketmeden

PİCASSO'NUN 90. DOĞUM YILDÖNÜMÜ ŞENLİĞİNDE KARŞILAŞTIĞIM ARAGON'A İLİŞKİN İZLENİMİM

Aragon
Gerçekten
Kuyruklu yıldız gibidir.
Kuyruğu,
O yürürken
Ardı sıra giden
Yüzlerce genç şair.

COMEDIE FRANÇAISE

Oyuncuların ve eşyanın
Yeri belirlenir
Başla komutu verilir

ALLIANCE FRANÇAISE

Fransız dili
Alınıp satılır
Burada.
— Bayanlar, baylar
Haydi, kalmasın
Bedava! Bedava!

SABİR'İN ANITI

Bağrışıp çığrışarak çocuklar
Oynarken altında
Bozmadan Doğulu sükûnetini
Koca Sabir
Oturuyor
Bir kayada.

DÜŞMEK

"Uçak şimdi
Düşüyor"
Dedi yanımdaki.
Düşmenin bilmesem
İnmek olduğunu
Azericede
Herhalde o saat
Yüreğime inerdi.

NATEVAN ANITI'NA

Tam ortasında bir kentin
Bir kadın şairin anıtı varsa
Ve çocuk elleri
Akıllı alnıyla
Dünya güzeliyse bu kadın;
Sırf onun şerefine bir gün
Körkütük sarhoş olmaz da
Ne yaparsın...

SAĞ OL

Azerbaycanlı
Elbette çok yaşar
Günde adama
Yüz kez
"Sağ ol" diyorlar.*

* *"Sağ ol" Azeri Türkçesinde, her türlü teşekkür, rica, merhaba, allahaısmarladık, güle güle vb. sözlerini karşılayan bir anlamda kullanılıyor.*

SOSYALİZM — AZERBAYCAN

Sosyalizm
Ne getirmiş
Azerbaycan'a —
Yol
Işık
Okul
Fabrika.
Sosyalizm
Ne götürememiş
Azerbaycan'dan —
Doğuyu.
Bütün güzel
Ve güzel olmayan yanlarıyla.

MAYAKOVSKİ GİBİ*

Bakû'da ölebilirdim
İstanbul diye bir kent olmasa

* *Paris'te ölebilirdim*
Moskova diye bir kent olmasa
Mayakovski

HELELİK

İşte geldik
Gidiyoruz
Azerbaycan
Elveda değil
Helelik*

Azeri Türkçesinde "Yine görüşmek üzere, allahaısmarladık" anlamına kullanılan bir söz.

MUSTAFA SUPHİ DESTANI

BİRİNCİ BASIMA ÖNSÖZ

11 Mayıs 1971 tarihinde, Paris'te, "Yeni Çağ" dergisinde Mustafa Suphi'nin yaşamı ve eylemiyle ilgili küçük bir yazı okumuş bu konuda bir destan yazılabileceğini düşünmüş ve hemen o gün o yazı üzerinde çalışmaya koyulmuştum. O tarihte Mustafa Suphi ile ilgili bilgilerim söz konusu yazıdaki genel bilgilerin ötesinde değildi. Destanın ilk dizelerini yazarken yıllarca sürecek bir çalışmaya başlamış olduğumu doğrusu bilmiyordum.

Çalışma ilerledikçe, Mustafa Suphi'nin yaşamını ve eylemini kavramak ve destanlaştırmak için, genel bilgilerin yetmeyeceğini, Mustafa Suphi'nin yaşamı ve eylemi üzerine ayrıntılı bilgilerin yanısıra, yaşadığı ve eylemde bulunduğu yıllarda, Türkiye'de ve Türkiye ile ilgili olarak tüm dünyadaki toplumsal olayları öğrenmek, kavramak gerektiğini anladım.

Böylece, 1971-72 yıllarında Paris'te, 73-74 yıllarında Sovyetler Birliği'nde, konuyla ilgili, Türkçe ve birkaç yabancı dilde (Bibliothéque Nationale'de, Lenin Kitaplığı'nda ve başka kitaplıklarda) bulabildiğim tüm kitapları, gazete ve dergi koleksiyonlarını, doktora tezlerini incelemeye, notlar almaya koyuldum. Bir yandan da, kendimce en can alıcı noktaları seçip ayırıyor, bunları şiirleştirmeye ve destanın genel kompozisyonu açısından bir denge oluşturmaya çalışıyordum. Diyebilirim ki çalışmanın en zorlu yanı, bir bilgi yığını içinden, destan için en gerekli olanları seçip ayırmak oldu. Bu çalışma, Türkiye'ye dönüşümden sonraki beş yılı da kapsayarak (zaman zaman çeşitli nedenlerle kesintiler ve bazen umutsuzluğa düşüşlerle), destana önsözü yazmakta olduğum şu güne kadar sürdü.

Artık, ilk dizelerini yazdığımda "Mustafa Suphi ve Arkadaşları İçin Bir Destan Denemesi" diye adlandırdığım çalışmanın tamamlanmış olduğunu düşünüyor ve "Sanat Emeği" dergisinde yayımlanan parçalardan sonra, destanın tümünü de okura sunma cesaretini kendimde buluyorum.

Bir sanat yapıtı, bu destan çalışmasında olduğu gibi, somut tarihsel bilgilere, gerçeklere en büyük ölçüde dayanmış da olsa, sonuçta onun başarısını sağlayacak olan şey, yarattığı bütünsel imgenin etkililiği, inandırıcılığıdır. Bu da, edinilen bilgilerin sağlam-

lığına, çeşitli sanatsal yöntemlerin kullanılış başarısına ve sanıyorum ki hepsinin üstünde olarak yazarın içtenliğine bağımlı bir olgudur...

Bu destan çalışması sırasında, süslemelerden, abartılardan elden geldiğince kaçınmaya, olayların kendiliğinden akışını, hareketliliğini, dinamiğini yakalayıp yansıtmaya ve bu dinamik içinde Mustafa Suphi'nin yaşamı ve eyleminin yerini belirtmeye çalıştım. Bu yüzden, zaman zaman, belki gereğinden çok nesnel kalmaya özen gösterdim. Gereksiz ayrıntılardan ayıklanmış, özgün kompozisyona oturtulmuş olayların zaten kendiliğinden çarpıcı gerçekliğini öznel araya girişlerle zedelememeye çalıştım. Bilincine varmadığım, benliğimde duymadığım hiçbir bilgi ya da duyguyu destana koymadım. Bu yüzden, bir çırpıda çıkan şiirler olduğu kadar, beni yıllarca uğraştıran bilgi ve betim ayrıntıları da oldu. Bazı sözcükleri, betimleri, en doğrusunu, en yalın ve özlüsünü bulabilmek için yıllarca kafamda dolaştırıp durdum.

Yakın tarihimizin bunca büyük ve her alanda pek çok araştırmalara, çalışmalara konu olacak bir olgusuna bir ozan olarak yaklaşabilmenin sevincini duyuyorum. *Mustafa Suphi Destanı,* içerdiği konunun ülkemizin toplumsal yaşamında daha canlı ve güncel olmasına, daha derinliğine kavranılması ve tartışılmasına katkıda bulunabilirse; öte yandan, bir şiir türü olarak "destan"ın olanakları, kapsamı, özellikleri, günümüz şiirinde yeri ve önemi üzerinde yeniden düşünülmesine yol açarsa görevini yerine getirmiş olacaktır.

Ataol Behramoğlu
Eylül 1979, İstanbul

ÜÇÜNCÜ BASIMA ÖNSÖZ

Mustafa Suphi Destanı ilk kez 1979'da İstanbul'da, ikinci kez 1985'te Almanya'da basıldı. Üçüncü basımı yine İstanbul'da yapılıyor (1990), Bu arada "Halk Oyuncuları"nca sahnelendi. Stockholm'de, Paris'te, Berlin'de, Amsterdam'da, Avrupa ülkelerinin başka kentlerinde ve geçen yıl Avignon uluslararası tiyatro festivalinde izleyiciye sunuldu.

Şiir kitaplarım içinde en çok övülen ve yerilen de *Mustafa Suphi Destanı* oldu. Yergilerin övgülerden daha çok olduğunu belirtmeliyim.

Kompozisyon bakımından destanın en aksayan bölümü, üçüncü bölümüdür. Uzun kesintilerle de olsa, sekiz yılı kapsayan bir çalışma süresinin, çeşitli nedenlerle, en kısa dönemine sığdırıldığı için. Bu aksaklık, destanın sahnelenişi sırasında da kendini duyurmuştu. Kitabı yeni basım için gözden geçirirken, bu bölümde kompozisyon bakımından bazı değişiklikler yaptım. Yine aynı bölümde içerik bakımından da bir iki değişiklik söz konusu. Fakat bunlar destanın genel yaklaşımını ve akışını değiştirecek nitelikte şeyler değil.

Mustafa Suphi Destanı ile ilgili olarak Birinci Basıma Önsöz'de söylediklerime ekleyecek, ya da onlardan çıkaracak bir şey yok. *Mustafa Suphi Destanı*'nı isteyen yorumlanmış ve özetlenmiş bir tarih, isteyen şiir olarak alabilir. Fakat alışıldık türde bir şiir olmadığı kuşkusuz. Hele fazlaca yüksek sesle ve heyecanlanarak okunmaya hiç gelmeyeceği kesin.

Mustafa Suphi Destanı'nın şiir çalışmalarım içinde kendine özgü, içerik bakımından da biçim bakımından da üstünde düşünülmeye değer bir yeri olduğuna inanmayı sürdürüyorum...

Ataol Behramoğlu
İstanbul, Ağustos 1990

I. BÖLÜM

1

Karadeniz
ıssız, karanlık
bir denizdir;

tasalı
kırgın.
Ve bir göl gibi
sıkışıp kaldığı
karaların
kıskacında
bunalmış gibidir.
Kıyılar boyunca
uzanan yamaçlar
bütün mevsimlerinde
yılın

ince bir pusla
örtülüdür.
Ve tütün tarlalarının
fındık bahçelerinin
ormanların
fundalıkların
ve yürek dondurucu uçurumların
kıyısından geçen bir otobüs yolcusu
başta koyu, ıslak ve derin olanları gelmek üzere
yeşilin
bin bir çeşidini görür.

Karadeniz
ıssız
karanlık
bir denizdir.
— Bildiğim kıyıları hiç değilse.
Sinop'tan
Rize'ye kadar uzanan
bir bölge. —
Ve geniş göğüslü
boz renkli dalgalar
gitgide irileşerek
yaklaşıp
kayalara çarpar
sonra bir ıssızlığa çekilir gibi
çekilirler geriye...
Mustafa Suphi
bu kıyılarda doğdu işte.
Giresun
1883.
Sonra Şam ve Kudüs
ilk öğrenim.
Babası Ali Rıza Bey
görevine ve padişahına bağlı
binlerce kalem efendisinden
biriydi belki.
Belki de — ve daha çok
öyle olsun istiyor gönlüm —
ilk Osmanlı liberallerindendi.

Gerçi Saray
ve Bâb-ı Âli borçlarının
üç yüz milyon
altın liraya ulaştığını
ve Düyûn-u Umumiye'nin
ve "Amele makulesine ilişkin
Polis Nizamı"nın
anlamını
bilmesi beklenemezdi ama
baba oğul
el ayak çekildikten sonra
sokaklarında kentin
ve iyi, yufka yürekli
bir anne olan
Memnune Hanım da çekildikten sonra odasına
cildi gümüş işlemeli
ince, düzgün harflerle
sımsıkı doldurulmuş bir defterden
— bir arka odasında
cumbalı evlerinin
oturup bir sedire —
okumuş olmalılardır
şiirlerini
Namık Kemal'in...

./..

Ve aklında
küçük Suphi'nin
kalmış olmalıdır belli belirsiz
büyük, uzak
yabancı bir kentinde dünyanın
padişahı devirmek için
gizli toplantılar yapan birileri...

2

"Sana bu mektubu
aydınlık, serin
bir İstanbul akşamı
yazıyorum kardeşim.
Kulaklarımda günlerdir
uğultusu top seslerinin...

Yok, korkma
çok şükür
bir düşman ordusu
dayanmadı kapıya.
Bunlar
kendi toplarımız.
Ve Alman İmparatoru
II. Wilhelm hazretlerinin
Payitaht-ı Osmaniye'yi
ziyaretleri şerefine atılmaktalar...
İstanbul gerçekten
büyük zamanlarından birini yaşamakta...
Burada olmaman
yazık.
Düşün belki de
devr-i saltanat-ı Abdülhamit'te
sokaklarda ilk kez
böylesine bir kalabalık...

./..

Ve Alman generalleri komutasında
Alman silahlarıyla donanmış
yirmi beş bin asker-i Osmaniye'nin
aralıksız geçit törenleri...
Sana şimdi
bütün ayrıntılarıyla
anlatacağım gördüklerimi,
sıkı dur, bilirsin
merakımı edebiyata...
Konukları taşıyan
Sultaniye vapuru
Dolmabahçe rıhtımına yanaştığında
Zat-ı Şahane
kendilerini orada bekliyordu.
Ve karşılıklı
birkaç iltifat sözünden sonra
başladı
geçit töreni...
Ve II. Wilhelm
Alman İmparatoru
ve Prusya kıralı aynı zamanda.
Ana tarafından da
Kıraliçe Victoria'nın torunu...
— Sağ kolundan
epeyce kısa sol kolunu
belli etmeden gizlemeye çalışarak —
külrengi gözleri
soğuk bir gururla dolu
miğferi

./..

ve bıyıkları
aynı doğrultuda
geçti
sarışın
sersem
ablak...
— İmparatoriçe
bir tavus kuşu gibi
kabarıyordu kocasının yanında. —
Ve Abdülhamid-i Sani
zat-ı melaiksimat-ı cihanbani hazretleri
Faytonu yandan çarklı
dört atlı saltanat arabasına
çirkin bir Mısır tanrısı gibi kurulmuştu...
Hanedan-ı Âli Osman'a özgü
kıvrık burnu
ve hafifçe kamburuyla...
Ve "Padişahım çok yaşa"
diye yırtınan bir kalabalığın arasından
geçerken anlayamadım
düşünüyor mu, yoksa uyuyor muydu...
Ve ben orada
— önleyemediğim bir yürek çarpıntısıyla —
durmuş, izlerken bunları
tuhaf, ürkütücü
bir soru geliyordu aklıma:
Kimdir bu adamlar ve nerden
almışlar hükmetmek hakkını?..

İşte sana
bir soru ki
çık bakalım
çıkabilirsen içinden...
Neyse dostum
mektubum uzadı
söyleyeceklerim de bitiyor zaten.
Sana bu mektubu
getiren arkadaşa güven.
Sen de ilk fırsatta
uzun, yürek ferahlatır
bir şeyler yazmayı unutma.
Erzurum Yıldız'dan
uzaktır ne de olsa...
Kardeşim, bir an önce
görüşmek umuduyla kucaklarım seni..."
İmza:
Bir tıbbıyeli...

3

"Mektubunu
az önce aldım
ve okudum sonuna kadar.
Gökyüzünde kocaman yıldızlar
ve ipek gibi bir karanlık
ve içimde
tuhaf bir duygu var...
Hüznü de andıran
mutluluğu da...
Daha doğrusu
ikisi birden
ve aynı anda...
Bir şeyler okudum son zamanlarda
Namık Kemal'den
Ziya Paşa'dan
Suavi'den...
— Bulmak kolay olmadıysa da. —
Ve zorlayarak Fransızcamı
ve zaman zaman
kaybolsam da
arasında satırların
Rousseau adında bir düşünürden
bazı sayfalar.

Diyor ki adamlar
artık saltanat
ve mucize devri
kapanmıştır...
Bugün insandır önemli olan
ve bizatihi
insanlıktır...
Hayır, belki de onlar bunu
bu açıklıkta söylemiyor...
Belki de ben
düşündüm bunları....
Ama mutlaka
bu yazarları
okuduktan sonra...
Ve sanırım senin sorun da
böylece buluyor yanıtını...

Diyorum, insan
büyük, güzel
bir şeyler yapmalı...
Güzel ve haklı...
Ama nasıl
ve ne zaman?...
İşte bunları düşündükçe
o deminki duygu doğuyor içimde
hüznü de andıran
mutluluğu da...
Daha doğrusu
ikisi birden
ve aynı anda...

Gökyüzünde
kocaman yıldızlar
ve ipek gibi bir karanlık
ve içimde tuhaf, karmaşık
bir duygu var...
İşte dostum
benden de bu kadar.
Tekrar teşekkür mektubuna.
Erzurum Yıldız'dan
uzaktır, doğru.
Ama yine de
İstanbul'da olmak başka...
İdadiyi bu yıl bitirip
oraya gelmek en büyük dileğim
ve mutlaka
hukuka gireceğim
kararım karar..."
İmza: Suphi...

4

Ve II. Wilhelm
Alman İmparatoru
ve Prusya Kıralı aynı zamanda...
Payitaht-ı Osmaniye'yi
ziyaretinden sonra
"Kutsal Topraklar"a doğru
uzattı seferini...
Ve surlarda
"Kâfir Türk"ün
açtığı gedikten
zaferle girdi Kudüs-ü Şerif'e...
Ve çekildi Sion dağına
imparatorluk sancağı...

Sonra Şam'da
Selahaddin'in türbesi önünde
bir söylev veren imparator
cümle İslam âlemine
dostluk elini uzattı...
Ve hemen arkasından
bu söylevin
Deutsch Bank Berlin
başkanlığında
— ve birkaç Fransız şirketinin de katılmasıyla —
kuruldu
Bağdat Demiryolu Kumpanyası...
Yani Alman kapitalizminin yüz yıllık rüyası
başlıyordu gerçekleşmeye;
Berlin - Byzantium - Bağdat demiryolu...
Yani sınırsız petrol yataklarıyla Mezopotamya
ve sonsuz yer altı
ve yer üstü kaynaklarıyla Anadolu
uysal bir cariye gibi sunuluyordu
genç bir emperyalizmin heveslerine...

Fransız parlamentosunda Mösyö Delcassé
— kurmay heyetinden
yeni sömürgeciliğin —
dedi ki: "Baylar
istesek de istemesek de
kabul etmek zorundayız
bu emrivakiyi...
Sonra, Fransız kapitalizminin
yüksek çıkarları da
söz konusudur
unutmayınız ki..."
İngiliz parlamentosunda bir lord
— Zamanın dışişleri sekreteri —
dedi ki: "Eğer
İngiliz kapitali de
alınırsa ortaklığa
karşı koymayacaktır bu işe
Majestenin Hükümeti..."

Rusya sessizdi...
Rus kapitalizmi
kendi derdine düşmüştü bu sırada...
Ve ilk demokratik devrimi
yüzyılın
büyük ağrılar içinden
doğmak üzereydi...
Ve çok geçmeden
— cam gibi parlak
ve keskin
bir pazar günü
1905 ocağının —
giyip bayramlık giysilerini
karıları ve çocuklarıyla birlikte
Kışlık Saray'a doğru yürüyen
Rus işçi ve köylüleri
karlar üzerinde
kanlı çiçekler gibi
bin ölü bırakarak
geri çekildilerse de
devrim
başlamıştı bir kere
sürecekti...

Mustafa Suphi
Hukuk Mektebi'nin
seçkin öğrencisidir bu yıllarda.
İnce, çelebi gözlüklü
gülümser bir delikanlı...
Ve ateşli militanı
Meşrutiyetçi hareketin...

5

Suphi Paris'e vardığında
Komüncülerin kanı
kurumamıştı daha...
Sosyalistler
Globe kurultayıyla
saflarını sıkılaştırmış
ve Humanité
az önce
başlamıştı yayımlanmaya...
Paris'te
ve bütün başkentlerinde
kapitalizmin
duyulurken alttan alta
uğursuz esintileri
emperyalist savaşın
bir yandan da
yer yer
ve devrimleşen
bir tempoyla
kızıl bayraklar yükselmekteydi...

Genç adam
şaşırdı ilkin
çarpıp bu olağanüstü kargaşaya...
Şaşırdı fakat
çok geçmeden
başladı kavramaya
kuşaklar boyunca Jöntürk'lerin
kavramadığı ya da
kavramak istemediği şeyleri...
Ve 1 Mayıs'ında 1906'nın
katıldı genel grevcilerin arasına
Ve onlarla bir ağızdan
Enternasyonal'i söyledi...
Sonra Jaures'i
dinledi bir gün
bir başka büyük kalabalıkta:
"Yiğitlik
gerçeği aramak
ve onu haykırmaktır...
Katlanmaz yiğit olan
yalanın
geçici yasasına..."

Ve yiğit Jean Jaures
yalan ve ölüm kusan bir sistemin
bükülmez düşmanı...
Mitolojiden bir kahramana
yakıştırılabilecek hayatı
tröstlerin
kurşunlarıyla
durdurulmadan önce
alınyazısı kendisininkine çok benzeyecek olan
bir Türk delikanlısına da
bir şeyler öğretti...
Nitekim
yıllar sonra
I. Kurultay söylevinde
Komintern'in
Mustafa Suphi
şöyle diyecekti:
"Jaures'in dostları
kavgadan
hiçbir zaman el çekmediler.
Onlar dün
nasıl dövüştülerse
bugün de burada
Rusya'da
Türk devrim ocağını
yaratmak için dövüşmekteler..."

Böylece
izerken
Fransız işçi hareketini
— *Sorbonne* Siyasal Bilimler Fakültesi öğrencisi
bir tez hazırlarken
"Tarım ve Kredi Kooperatifleri" üstüne —
ve yılların biriktirdiği
bir tutkuyla
okurken ustalarını
bilimsel düşüncenin;
1907
aralık sonlarında
Paris'te toplanan
Osmanlı Muhalifeyni Kurultayı
"efâl ve harekâtına karşı
hükümetin
silah ile mukavemet"
kararı almaktaydı...

Ve 24 Temmuz
1908 sabahı
— içte ve dışta
artan baskılar karşısında —
ilan edildi
II. Meşrutiyet
ve 101 pare
top atışıyla kutlandı.
Ve belki
şaşıracaksınız ama
II. Abdülhamit
kendi eliyle
kapatılmış olup
ve otuz yıllık
zoraki bir tatilden sonra
yeniden toplanan
Meclis-i Mebusan'da
ayakta ve hürriyet kahramanı
olarak alkışlandı...

6

Ve ilk eylemi Meşrutiyet Hükümetinin
demiryolu
tütün
ve tramvay işçilerinin
debbağların ve rıhtım hamallarının
grevlerini
kanla, terörle bastırmak oldu...
Ve az sonra ilanından Meşrutiyetin
grev yasağı
pekiştiriliyordu...
Ve mülkiyet hakkını
güçlendiren yasalar
çıkıverdi
kaşla göz arasında...

Kanlı
korkunç
karanlık yıllar...
Balkanlarda kargaşa.
Bulgar Prensliğinin
tam bağımsızlık ilanı
yitirilişi Bosna Hersek'in.
Girit'in
Yunanistan'a katılması.
Ve ilk halkası
siyasal cinayetler zincirinin:
"Serbesti" gazetesi başyazarı
Hasan Fehmi'nin katli...
Derken
"31 Mart vakası..."
Yankısı
Meşrutiyet toplarının
kulaklardan silinmemişken
bu kez
"Şeriat isteriz" çığlıkları...
— Ve kurmay heyetinde
Binbaşı Enver
ve Yüzbaşı
Mustafa Kemal'in de bulunduğu —
İttihat ve Terakki'ye bağlı
Hareket Ordusu
girerken İstanbul'a
son birkaç yüzyılını
imparatorluğun
kaplayan
bir kavgada
belki de bir dönüm noktasıydı bu...

Ve "Yüce Hakan
Abdülhamit Han"
— Lenin'in tanımıyla
"Türk II. Nikola'sı"
Anatole France'a göre
Kızıl Sultan. —
Otuz üç yıllık
bir saltanattan sonra
yuvarlandı tahtından
ve geçirsin diye kalan ömrünü
Selanik
Alâtini köşküne gönderildi...
Ve düştü
son birkaç sayfasına
Osmanlı tarihinin
Hareket Ordusu
ve sıkıyönetim komutanı
ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket'in
zayıf ve
ürkütülmüş
bir hayaleti andıran
gölgesi...
İttihat ve Terakki
geride ve sinsi...
Ve yeniden
özel teşebbüs eliyle
kalkınma çabaları...
— Ve bu kez
zaptiye kurşununa
süngülerin eklenmesiyle... —

1909:
Halkın alınterinin
bir kez daha
Alman silah tröstlerine akıtılması...
Ve Alman emperyalizminin
armağanı
iki "mefkûre"nin
gemi azıya alması:
Panislamizm...
Pantürkizm.
1910:
Bir muhalif daha
konuşamayacak artık
"Sada-i Millet" başyazarı
Ahmet Samim...
Aynı yıl:
İstanbul ve İzmir'de
ilk gizli sosyalist örgütlenmeler...
Ve Hüseyin Hilmi'nin
Osmanlı Sosyalist Fırkası...
Aynı yıl:
Mustafa Suphi'nin
Paris'ten dönüp
bu partiye katılması...

7

Kanlı
korkunç
karanlık yıllar...
Her şeyin bir anda
ve birçok alanda çözülüşü...
Tarihin
şaşmaz fermanıyla
hükümlü bir yapının
çöküşü...
İtalyan donanması
ateş yağdırırken
Trablusgarp kıyılarına
İngiliz parmağı
Yemen'i
kana bulamaktaydı...
Ve yeni bir 31 Mart
konuldu sahneye:
Hürriyet ve İtilaf iktidarı...

Ve reji tütün kumpanyası işçilerinin
İngiliz ve Fransız patrona karşı
İstanbul'u kırk gün
İzmir'i
yirmi gün sarsalayan çıkışları
bermutat
demir ökçeyle bastırıldı...
Ve 1912 sonbaharında
başladı
I. Balkan savaşı...
Her cephede
inanılmaz yıkım
ölümcül yenilgi...
Darülmuallimin
ve Mekteb-i Sultani
iktisat bilimi öğretmeni
Mustafa Suphi
bir kitap çevirdi:
"Toplumsal Bilim Nedir?"
Bir kitap yazdı:
"Uygarlaştırma Görevi..."
O günün diliyle
"Vazife-i Temdin..."

Yani "Garp medeniyetinin
ilkel topluluklara
adalet düşüncesini aşılamak
sermayenin niteliğini
ve kullanış biçimini öğretmek için
en ıssız topraklarda
zor kullanarak
ve bin bir çeşit
dalavereyle
ilerlemesi" konusunda...
"Bir vazife-i medeniye midir bu
zulüm ve vahşet midir yoksa?..
Milyonlarca insan evladı
çöküntüye mahkûm ediliyor
ve nezdine gidilen kavim
ekseriya mahvoluyorsa..."

Ocak 1913:
Yarbay Enver
sürdü beyaz atını
mermer basamaklarına Bâb-ı Âli'nin...
Yanında
gözüpek bıçkınları
İttihat ve Terakki'nin
Ve hışım gibi
daldı içeri...
Harbiye Nazırı
yere serildi
— ve birkaç kişi daha. —
Ve ilk gününde
ikinci diktatörlüğünün
Daily Telegraph
muhabirine
Mahmut Şevket Paşa
şöyle dedi:
"Memleketimizin
hüsn-ü idaresi için
müşavirler getirteceğiz
Avrupa'dan..."

Ve artık akıtılacak
tek damla kanları kalmayan
hasta, aç, sakat
yaralı ve ümitsiz
insanlardan kurulu bir ordu
kırk bin can
eksilmiş olarak
sürüklenirken geriye
Mustafa Suphi
ulusal iktisat
ve ulusal bir
anayasa
savlarıyla
"Milli Meşrutiyet
Fırkası"nın
kurucusu oldu
ve "İfham" gazetesini
çıkarmaya başladı...
"İfham" yani uyarı.
Ve savaş kundakçıları
sergilenirken
"İfham"ın aydınlığında
cellatların
inerken maskeleri
Suphi İngiliz ajanı
olmakla suçlandı...
— Lenin'i Alman ajanlığıyla
suçlayan ihanetin
Osmanlı şubesince... —

Haziran 1913:
Zayıf ve ürkütülmüş
bir hayaleti andıran
gölge
devrildi...
— Beyazıt'ta arabası içinde
aldığı kurşun yaralarından... —
Yeniden
idare-i örfiye...
Divan-ı Âli...
Ve günlerce kaldırılmayan
darağaçları...
Ve Bahr-i Cedid vapuru
aralarında
Mustafa Suphi'nin de bulunduğu
yüzlerce sürgünü
taşırken Sinop'a doğru;
General Liman von Sanders komutasında
Alman Heyet-i Asker-i Islahiyesi
vasıl oldu
Dersaadet'e...
Ve donanmanın ıslahı için
İngiltere'den Amiral Limpus
ve jandarmanın ıslahı için
Fransa'dan
Bauman paşalar
getirtildi..."

8

Düşündü genç adam
kulaklarında
ezgisi dalgaların
düşündü günler ve geceler boyunca,
— ki o otuz yaşına
yeni varmıştı daha —
ataktı
cesur ve
inatçıydı...
Düşündü genç adam
düşündü yeniden
anlamını
ölümün
hayatın
kavganın,
— ki o otuz yaşına
yeni varmıştı daha —
ve kalbi
belki her zamankinden çok
büyük, güzel
güzel ve haklı
bir şeyler yapmak
arzusuyla çarparken
ömrün
on beş yılını
Sinop zindanının
surları arkasında bırakmak...

— Yarbay Enver
beyaz atından
Enver Paşa olarak inmiş
ve oturmuştu
harbiye nezareti koltuğuna...
İttihat ve Terakki
geride ve sinsi
değildi...
Panislamizm
Pantürkizm
"mefkûre"leri
harlandı
yerli tilmizlerin tezgâhında... —
Düşündü genç adam
kefen yerine
üniformalar
uydurularak sırtlarına
ateşten ateşe
sürülen halkı...
Kalbi tutuşurcasına
beyni çatlarcasına düşündü
Düşündü: Ne yapmalı?..

Ötede
Büyük Asya'ydı
geniş bağrıyla uzanan...
Orada
bir gazete çıkarmak
sürdürmek kavgayı...
Ve bir gün
— yılı dolmadan
sürgünlüğün —
bir laz takasıyla
ve bir hafta
ölümle burun buruna
Karadeniz'i aştı...
Ve dünya
kılpayı eşiğindeyken
kanlı bir uçurumun
— 1914
başlarında —
Sivastopol'a ulaştı...

II. BÖLÜM

I

Haziran 1914:
Avusturya Veliahdı
Arşidük Ferdinand'ın
Sırbistan'da
dökülen kanı
oradan
Almanya'ya sıçradı
Rusya'ya oradan...
Mustafa Suphi
yurt dışında
ilk yazısını
Bakû, "İkbal"
gazetesinde
yayımladı.
"Jöntürklerin nedir amacı
seferberlik ilan etmekle?
Türkiye bu savaşta
tarafsız kalmalıdır...
Savaş uzarsa
Almanya
açlığa mahkûm olacak;
savaş
denize geçerse
kesindir
Alman yenilgisi..."

Temmuz- Ağustos
kan lekesi
genişledi...
İngiltere batıdan
uzattı ahtapot kollarını
ve Uzak Doğu'da
bir başka canavar
kımıldadı:
Japon militarizmi...

"Balkan savaşından
arta kalan
delikanlılar
henüz döndüler ocaklarına;
ve henüz işlemeye
başladılar toprağı...
Bugün tek amaç ana toprakta
Küçük Asya'da tutunmak olmalıdır...
Türkiye bu savaşta tarafsız kalmalıdır..."

Ağustos 1914:
Goeben ve *Breslau* Zırhlıları
girdiler Boğaz'a...
Peşlerinde
İngiliz donanması...
"Drang Nach Osten"
politikası
Wilhelm'in
fiilen
girdi yürürlüğe...
"Doğuya Doğru"
yürüyüşte
ufku açıktı artık
Alman ordularının...

Kasım 1914:
Avlusu
Fatih Camisi'nin
donatıldı bayraklarla
"Ve Allah-u taalâ
ve halife-i
seniyye adına
İslamın
düşmanlarına
Cihad-ı Ekber"
ilan edildi...
Ve Berlin'de
yazılıp basılan
Kutsal Savaş
çağrıları
ulaştırılırken Müslüman Afrika'ya
Alman uçakları tarafından;
Mustafa Suphi
düşman bir devletin
yurttaşı olarak
Çar polisince tutuklandı
ve Kaluga
savaş tutsakları
kampına gönderildi...

2

Ve Enver paşa
başkomutan
ve damad-ı padişahi...
Göğsü kabarık
bıyıkları
Wilhelm usulü
yukarı kalkık
ve benzi
belki az daha solgun
mutattan;
"Sarıkamış Seferi"nden
İstanbul'a döndüğünde;
geride
kar çöllerinde
Allahuekber
dağlarının
buz sahralarında
90.000
ölü vardı
90.000 can...
Tek kurşun atmadan
düşmana
tek düşman askeriyle
karşılaşmadan
donan
90.000 insan...

— Ya kardeşler
ya Kaluga
Kaluga uzak mı Sarıkamış'tan?

— Mustafa Suphi
çok kalmadı
Kaluga'da.
Alman orduları
Lehistan
üzerinden ilerlerken
Urallara gönderildi Kaluga'dan...

3

Kazma sesleri gelir madenden
fenerler kör kör ışılar
yüzüm alev basmış yanar
olmaz olsun böylesi çalışma
zulümdür yapışmış yakamıza

Ural. Vahşi ve
büyüleyici doğa.
Taygalar
dağ nehirleri...
Onlar ki bir zaman
kanıyla tutsak köylülerin
bulanıp akmışlardı.
Pugaçev bu topraklarda
yükseltmişti isyan bayrağını...
Ve şimdi
maden ocakları Uralların
işlikler
demir fabrikaları
kan içinde
çelikten
şakakları
inliyordular...
Ve Türkiyeli
savaş tutsakları
— işçi ve köylü askerler —
Rus emekçileriyle omuz omuza
çalışıyordular...

olmaz olsun böylesi çalışma
zulümdür yapışmış yakamıza

Soğuktur toprağın altı
toprağın altı karanlıktır
ayacıklarım sızım sızım sızlar
olmaz olsun böylesi çalışma
zulümdür yapışmış yakamıza

İnce, çelebi
gözlüklerinin arkasında
sevecen ve kararlı pırıltılar
ve yüzünde çizgiler taşıyan
genç bir adam
şöyle dedi bir gün onlara:
"İşte kardeşler
bize düşman
düşman diye bellettikleri...
Onlar da aç
onlar da çıplak
onlar da cephede kırdırılmakta.
Bizde Padişah
onlarda Çar
her iki yerde halk en altta
en üstte zenginler ve paşalar...
Demek düşmanı
başka yerde
aramalı..."

kazma sesleri gelir madenden
yukarda taş kırar tutsaklar

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi
Bolşevik kanadı üyelerinden
Mustafa Suphi'ydi söyleyen bunları...

4

1916.
Somme Nehri
savaşları.
İlk kez tank kullanılması bir savaşta.
1.300.000
ölü ve yaralı
Almanya'ya
ekonomik kuşatma.

Verdun;
Alman yenilgisi...
Cihet-i Osmaniye:
Un, bulgur, fasulye
ve vagon simsarları

iaşe buhranı
ihtikâr...
Mısır'ı fethetme
hülyaları...

Kudüs
Mescid-i Aksa
Bahr-i Ahmer...
Cephelerde üç milyon asker...
Otuz yedi kat fırlamışken
ekmek fiyatı
Almanya'ya gönderilmekte
köylünün buğdayı...

Ve Suriye
cephesinde
ne hediye-i seniyye
ne selam-ı selamat encam-ı şahane
yani ne armağanları
ne selamları padişahın
engel olabildi
Şerif Hüseyin isyanına...
Ve yedi
en büyük darbeyi
Muhammed'in torunundan
İttihad-ı İslam hareketi...
Erzurum düştü...
Trabzon zaptedildi...
Ve Çar orduları
Sivas ve
Musul üstünden
ilerlerken...

5

Şubat 1917
Putilov fabrikası
işçileri
yürüdüler
kalbine doğru kentin...
Askerler de
katıldı onlara.
Zindanlar
zaptedildi.
İş günü kendiliğinden
indi sekiz saata.
Mart
"Pravda"
"Uzaktan Mektuplar"
Nisan
Petrograd
Finlandiya Garı...
293 no.lu vagondan
bir adam indi
çekik gözleri
bilgece parıltılı
geniş alınlı...
Kronştad Zırhlısı tayfaları
oradaydılar.
İşçiler.

Kızıl Muhafız birlikleri.
Ve bu kez
dokuz yıl uzayan
sürgün sonrası
ilk söylevinde
kısa ve kesin
konuştu Lenin.
Ertesi gün
"Nisan Tezleri..."
Haziran
grevlerde 500.000 insan...
Lenin
yeraltında yeniden.
"Açlığın
kemikten
eliyle
devrimi
boğmak için"
burjuvazi
kapattı fabrikaları.
Ağustos
başkomutan
cüce Kornilov
ayaklandı.
Ve ezildi
işçiler
askerler
tayfalar tarafından.
Petrograd
Kuzey ve Batı cephesi askerleri
katıldılar Bolşeviklere,
ve tüm olarak
Baltık filosu
denizcileri.

Eylül.
Alman donanmasında isyan...
Ve 24 ekim
sabahı
sessizce başladı
silahlı ayaklanma.
25 ekim
Kerenski
devrildi.
Ve son kalesi
burjuvazinin
Kışlık Saray
düştü
26 ekimde.
Dünya yeni bir gökyüzü
altındaydı şimdi...

III. BÖLÜM

1

"Arkadaş
bir dakika dur
ve bak şu Kızıl Yıldız'a...
O senin
kurtuluşunun
simgesidir...
Her kim
taşıyor onu
bil ki
kardeşindir
odur kara günleri
yıkacak olan...
Arkadaş seni
boyunduruk altında tutmak
özgürlüğünü
ve toprağını
elinden alarak
seni sonsuza dek
tutsaklaştırmak isteyenler
görünce Kızıl Yıldız'ı
titrer...

Arkadaş
bir dakika dur
ve bak şu Kızıl Yıldız'a
Git, Kızıl Ordu'ya
yazıl sen de...
Şavkısın o yıldız
senin de alnından..."

Mustafa Suphi'nin
Asya ve Kafkasya
Müslüman halklarına
çağrısından...

2

İstanbul
"Sabah" gazetesi:
"Nereden geliyor
bu muzır kışkırtma
bu bolşevik düşünceler
emekçi yığınları arasına?.."
Moskova
"Türk Sol Sosyalistleri Kurultayı":
"Tarihte ilk kez
gerçekten dile geliyor
halkımızın
duyguları.
Askerler
işçiler
ve köylüler
ilk kez
onlar adına
ve onların
diliyle konuşan
bir ses işitmekteler..."

Ekmeğin ve kardeşliğin
Yeni Dünya'sıyla
tanışmadayken İstanbul Proletaryası;
doklarda
işliklerde
fabrikalarda
dolaşmadayken elden ele
Mustafa Suphi'nin *Yeni Dünya*'sı;
III. Enternasyonal
I. Kurultayında
Mustafa Suphi şöyle demekteydi:
"Başı Avrupa'daysa
kapitalizmin
kökü Asya'nın
verimli ovalarındadır.
Görevimiz
şudur öyleyse:
Doğuda emperyalizmin
kökünün kurutulması..."

3

Ekim 1918.
Osmanlı İmparatorluğu
bıraktı silahı.
İngiliz emperyalizmi
girdi Musul'a...
Ve boğmak için
Sovyet devrimini
Rusya'da
Çarlık amirali
Kolçak'a
uzattı elini.
Güneyde
General
Denikin'i besledi.
İttihat ve Terakki
feshetti kendi kendini
başbuğları
bir Alman zırhlısına
binip kaçtılar.
Savaş sonrası
ekmek ve
merhamet dilenen
asker dökküntüleriyle
doldu İstanbul.
Hasta
işsiz
ve açtılar.

İngiliz yandaşı
Hürriyet ve İtilaf
çöreklenmişken Bâb-ı Âli'ye
inlerken vatan
bir söz fışkırdı
halkın bağrından:
Kuvayi Milliye...
Güney Anadolu:
Sarı Efe,
Aydın dağlarında
Demirci Mehmet...
Ve Yörük Ali
birlikleri
yurtsever
yiğitliklerinden
başkaca bir yerden buyruk almadan
ve yokken
buyruk verecek bir makam
yürüdüler
Aydın üstüne...

Üç bin kişilik
Yunan birliği
püskürtüldü...
Ve haziran sonunda
bir mesaj ulaştı.
Yunan başbakanı
Venizelos'a:
"Tam bir Türk seferberliği...
Her yandan
saldırıya uğrayarak
her gün biraz daha
toprak yitirmekteyiz.
Kuvvet
gönderilmezse
pek yakında İzmir
tehdit altına girer..."
I. Kolordu Komutanı
General Nider...

4

Yakın olmak için Anadolu'ya
Kırım'a taşındı Mustafa Suphi
Yeni Dünya'sıyla...
Ve koyunlarında muska yerine
Mustafa Suphi'nin Türkçeleştirdiği
Komünist Manifestosu'nu taşıyarak
geçerlerken anayurda
işçiler ve askerler
Odesa üstünden gemilerle;
Sadrazam Damat Ferit
imzasıyla bir şifre
ulaştı Trabzon valisine:
"Birtakım bolşeviğin
sevahili Osmaniye'yi geçerek
Anadolu'ya dahil oldukları
anlaşılmaktadır...
Dahili mülkte
bolşevizm ehremenin
intişar ve
tevessüünün meni..."

Nesebi gayri sahih
çocuğu İngiltere'nin
General Denikin
Odesa'ya girdi...
Yakarak geçtiği yerlerde
yaşam ve sevinç adına
ne varsa...
Ve *Pravda* gazetesinde
Suphi ve arkadaşlarının
Denikin'in
eline geçtikleri
ve kurşuna dizildikleri yazıldıysa da
Suphi, Kuzey'e yürüyen
efsanevi
12. Ordunun içindeydi...
Enternasyonel'e gönderdiği
eylül 1919
tarihli mektubunda
şöyle anlatıyor bu günleri:
"Sağdan
Makno ve Denikin
soldan
Rumenler ve Petlyura.
Ardsız arasız dövüşler...
Biz enternasyonalistler
hazırız
tam ortasına gitmeye kavganın...
Ve en güç koşullara
ve saflarımız
düşmanla çevrilmiş olmasına karşın
tamdır
zafere olan inancımız..."

5

Türkistan
Kâşgar
ve Buhara'da
Mustafa Suphi'nin önderliğinde
örgütlenmedeyken Müslüman halklar
kurutmak için
Doğuda
kökünü emperyalizmin;
indirdi halkın kılıcını
Bakû petrol proletaryası
en büyük koluna bu devin...
Suphi, Bakû"ya
taşıdı *Yeni Dünya*'yı
ve bir mektup
gönderdi Ankara'ya:
"Tüm gücümüzle
desteklemekteyiz
ulusal başkaldırıyı...
Elli top
yetmiş
makinalı tüfek
on yedi bin tüfek ve cephane
Bakû'dan yola çıkarıldı..."

Yeni Dünya
Bakû'da
yayımlanmaktadır şimdi
4000'i aşkın tirajıyla...
"Balkan ve
son Avrupa
kasaplıklarında
bahtsız Anadolu rençberlerinin
kanlarının dökülmesine
karşı duran biz;
bir yıl önce
Kemal Paşanın
bize Odesa'da bildirdiği
savaşa yandaş olduk...
Ve bugün Antant
yağmacılarına karşı
büyük bir
cephe açan
Kuvayi Milliye ordularının
başarılarına yardım etmekteyiz..."

1920.
Denikin Kırım'dan temizlendi.
Ve Türkiye'de çeteler
Ceyhan ve Aksu'da
tüm dağlık alanları
ele geçirdiler.
Ve İzmir'den
Akhisar üstüne yürüyen
20.000 kişilik
işgal ordusuna karşı
beşte bir
güçleri
bozuk silahları
ve tek toplarıyla
karşı durdu
Çerkez Ethem
Pardi Pehlivan birlikleri...
Ve anayurdunu
savunan bir halka
kurşun atmayan
Yunan komünistleri
kurşuna dizilirken
Yunan ordusunda;
Kuvayi Seyyare
Bolşevik taburu komutanı
Topçu Yüzbaşısı İsmail Hakkı
en zorlu darbeleri
indirdi düşmana...

Ve kendi sözleriyle
Kemal Paşa'nın
"Müthiş dalgaları
isyanların
çarparken
Ankara'da
karargâhının duvarlarına"
Çerkez Ethem
birlikleri
bütün isyanları
paramparça etti...

Ağustos 1920
Sevres Andlaşması...
Eylül
TKP Kurultay çağrısı:
"Çağlardır
bir bahtsızdan
bir bahtsıza geçirilen
zincirleri
kırmak dileğindeysen
katıl
kurultaya."
Ve başkan olarak
kapanış söylevinde
Mustafa Suphi
şöyle seslendi
Türkiye halkına:
"Silahı bırakma
yoksa sultanın borçlarını
ödetecekler sana
ve boğacaklar
başlattığın devrimi.
Yarın
daha büyük yıkımlar
söz konusu olacaktır
savaşın
asıl hedefinin
kapital olduğu
anlaşılmazsa..."

6

Bakû'da, Mustafa Suphi Sokağı'nda
Bir yanımda Suphi, Nejat bir yanımda

Bakû'da, Mustafa Suphi Sokağı'nda
Bir yanımda inanç, umut bir yanımda

Bakû'da, Mustafa Suphi Sokağı'nda
Bir yanımda öfke, inat bir yanımda...

7

1920'nin
son ayları.
Bakû'dan
bir mektup aldı Mustafa Kemal
Suphi ve Nejat imzalı:
"Hükümetiniz
emperyalistlerle
çarpıştığı sürece
partimiz
yanınızdadır.

Memleket
mazlum her milletin
son kurtuluş silahı olan
devrim gücünden
yoksun kalmamalıdır.

Türkiye'de
her yanda doğan ve güçlenen
örgütlerimizi
yasallaştırmak dileğindeyiz.

Samimi
ve makul propaganda yoluyla
toplumsal devrim
ilkelerini hazırlamak
yöntemini izleyeceğiz..."

Kasım 1920.
Daily Herald:
"Kemal'i tanımalıyız
O zaman Bakû'dan
Kızılların kovulmasına
izin verecektir..."

Times:
"Antant devletleri
Sevres andlaşmasını
Türkiye yararına değiştirirse
Türkler
Bolşeviklere sırt çevirir..."

Ve İngiltere'de
"Yunan dostu"
Başbakan
Lloyd George'un
sarsılmadayken sandalyesi
Yunanistan'da
Venizelos devrildi...
ve 900 milyon franklık
yatırımları
güvence altında kalmak koşuluyla
Fransa
tanıdı
Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ni...
Ve çullandılar
üstüne çetelerin
Albay İsmet
Albay Refet birlikleri...
Eriye eriye
çekildi Ethem.
Demirci boyun eğdi.
Yörük Ali er olarak
katıldı orduya...
Ve Ankara'dan
bir mektup
ulaştı Bakû'ya:
"Aynı hedefe
yürüdüğümüz
Türk Halk İştirakiyun Fırkası'yla
tamamen işbirliği yapmak amacıyla
tam yetkili
temsilcinizi gönderiniz..."

8

Gitme kal sevdiğim bu gece
Dışarda hain bir karanlık
Dışarda Taşnaksiyun çeteleri
Casuslar var içimizde

Durmak olmaz ki bir kez
Halk için çıktın mı yola
Demiri tavında dövmek gerek
Ucunda ölüm de olsa

Gitme kal yiğidim bu gece
Erzurum'da Karabekir Paşa
Erzurum valisi Deli Hamit
Yatmış beklerler pusuda

Durmak olmaz ki bir kez
Halk için çıktın mı yola
Demiri tavında dövmek gerek
Ucunda ölüm de olsa

Gitme kal kardeşim bu gece
Trabzon'da Barutçuzade
Kayıkçılar Kâhyası Yahya
Yatmış beklerler pusuda

Durmak olmaz ki bir kez
Halk için çıktın mı yola
Demiri tavında dövmek gerek
Ucunda ölüm de olsa

9

Karadeniz
ıssız, karanlık
bir denizdir,
tasalı
kırgın.
Ve bir göl gibi
sıkışıp kaldığı
karaların
kıskacında
bunalmış gibidir.
Mustafa Suphi
ve arkadaşları
on beş
kavga ve bilinç yoldaşı
bu denizde öldürüldü
ve bu dalgalara
gömüldü cesetleri...

Mustafa Kemal şöyle demişti:
"Biz
bizi mahvetmek isteyen
emperyalizme
ve bizi yutmak isteyen
kapitalizme karşı
heyeti milliyece mücahedeyi
caiz gören bir mesleği
takip eden kimseleriz..."
Ekleyecekti:
"Milyonerler
hatta milyarderler
yetiştireceğiz..."
On beşler
bizi mahvetmek isteyen emperyalizme
ve bizi yutmak isteyen
kapitalizme karşı
dövüşü temelden
örgütlemeye gelmişlerdi
ama cellatlar
çıktı karşılarına...
Çünkü doğum
başlamıştı bile
ölümü taşımaya bağrında...

Şair bir an
durdurdu kalemini
uğuldayan başını
çevirdi geçmişe
ve geleceğe...
Halk
çok acılar çekti
ve çekmede...
Fakat ölüm
hayatı yıldıramaz...

"Hiçbir şey
ne kan
ne zindan
ne ateş
halkın bağımsızlık
ve demokrasi
mücadelesini durduramaz..."

1971-1979

YAPITTA GEÇEN KİMİ OSMANLICA SÖZCÜK VE DEYİMLER İÇİN SÖZLÜKÇE

Amele: işçi.
Bâb-ı Âli: Yüksek kapı. Osmanlı hükümeti.
Bahr-i Ahmer: Kızıl Deniz.
Bermutat: Alışıldığı üzere.
Bizatihi: Kendiliğinden, kendinden.
Caiz: Uygun, olabilir, olur.
Cihanbani: Dünya kuran.
Cihad-ı Ekber: Kutsal savaş.
Darülmuallimin: Yüksek Öğretmen Okulu.
Dahili mülk: Yurt içi.
Debbağ: Tabak, sepici.
Devri Saltanat: Saltanat dönemi.
Düyun-u Umumiye: Genel borçlar. Osmanlı Devletinin dış borçlarının ödenmesi için alacaklı devletlerce Osmanlı Devleti içinde kurulan örgüt.
Efal: Fiiller, işler.
Ehremen: Şeytani, baştan çıkarıcı, ayartıcı.
Emrivaki: Oldu bitti.
Fırka: Parti.
Heyet: Kurul.
Islah: Düzeltme, iyileştirme.
İaşe: Beslenme.
İdadi (İdadiye): Lise karşılığı okul.
İfham: Anlatma, bildirme.
İhtikâr: Yolsuzluk.
İhtişar: Yayılma, dağılma.
İttihat: Birlik.
İttihad-ı İslam: İslam Birliği.
Kavim: Ulus, budun.
Makul: Akla yakın, akıllıca.
Mebusan: Saylavlar, millet vekilleri.
Mefkûre: Ülkü, ideal.

Mekteb-i Sultani: Galatasaray lisesi.
Melaiksimat: Melek huylu, melek ahlâklı. (II. Abdülhamit'in sıfatlarından...)
Men: Yasaklamak
Mescid-i Aksa: Kudüs'teki ünlü büyük cami.
Muhalifeyn: Muhalifler, karşıtlar.
Mutat: Alışılmış.
Mücahede: Savaşım.
Müşavir: Danışman.
Nezd: Yan.
Nesep: Soy sop.
Nesebi gayri sahih: Babası belirsiz, piç.
Panislamizm (Fr.): Tüm müslümanları aynı yönetim altında toplama amacı güden politik görüş.
Pantürkizm (Fr.): Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında, Osmanlılık ve İslamcılık akımları karşısında bütün Türklerin tek vatanda ve tek bayrak altında birleştirilmesini amaçlayan ırkçı akım. Turancılık.
Sada: Ses.
Sada-i Millet: Ulusun sesi.
Sani: İkinci.
Şerif: Saygın.
Seniyye: Yüksek, yüce.
Sevahil: Kıyılar, sahiller.
Tevessü: Genişleme, yayılma
Zat: Kişi.
Zat-ı Şahane: Yüce kişi. Padişah.

İYİ BİR YURTTAŞ ARANIYOR

BİR ÜLKE NEDİR?

BİR ÜLKE NEDİR?

Bir ülke nedir diye sordum
Düş kuranın birine
Ülke düşlerdir dedi
Gerisinden bana ne

Bir ülke nedir diye sordum
Kırda açan çiçeğe
Ülke kokumdur dedi
Gerisinden bana ne

Bir ülke nedir diye sordum
Gökte uçan şahine
Ülke avımdır dedi
Gerisinden bana ne

Bir ülke nedir diye sordum
Yerde sürünen yılana
Ülke yuvamdır dedi
Gerisinden bana ne

Bir ülke nedir diye sordum
Cebi dolu birine
Ülke paramdır dedi
Gerisinden bana ne

Bir ülke nedir diye sordum
Cebi delik birine
Şöyle bir süzdü beni
Dedi ki git işine

1. BÖLÜM

İYİ BİR YURTTAŞ YETİŞİYOR

GEBE KADININ TÜRKÜSÜ

Hava da bi ayaz allahın cezası
Ellerim yarıldı deterjandan
Üç tane velet yetmezmiş gibi
Dördüncü geliyor ardından

Merdivenleri sil, kaloriferi yak, çöpü at
Kabahat benim mi, kocamın kabahat

Uy anam bi de tekmeliyo ki
Sanırsın karnımı delecek
Dışarda bayram var seyran var bellersin
Bok mu var erken gelecek

Bakkala git, çamaşır yıka, çöpü at
Kabahat benim mi, kocamın kabahat

Tamam hanım geliyom tamam
Sesin kesilir inşallah
Erzurum dağları da kar ile boran
Canımdan usandım vallah

Bulaşığı yıka, yemeği pişir, çöpü at
Kabahat benim mi, kocamın kabahat

Hava da bi ayaz allahın cezası
Ellerim yarıldı deterjandan
Üç tane velet yetmezmiş gibi
Dördüncü geliyor ardından

Merdivenleri sil, kaloriferi yak, çöpü at
Kabahat benim mi, kocamın kabahat

YOKSULUN SABAH TÜRKÜSÜ

Sabah bütün güzelliklerin anasıdır
Bizim sabahımız öyle değil
Bizimki başımızın belasıdır

Gitarın ağlayışı duyuldu mu
Kırılırmış sabahın kadehi
Bizim sabahımız öyle değil
Önce acıktırır ağlatır bebeği

Tatlı olurmuş sabah uykusu
Ben tadını alamadım
Sabah oldu sabah oldu
Uykuya kanamadım

Rüzgâr uyur yatağında
Sular yatağında uyur
Uyanırım sabahın köründe
Beyler yatağında uyur

Sabah bütün güzelliklerin anasıdır
Bizim sabahımız öyle değil
Bizimki başımızın belasıdır

Gitarın ağlayışı duyuldu mu
Kırılırmış sabahın kadehi
Bizim sabahımız öyle değil
Önce acıktırır ağlatır bebeği

AKIP GİDEN ZAMAN TÜRKÜSÜ

Döner çarklar döner ha döner
Döner ha döner gençliğim

Geçer bantlar geçer ha geçer
Geçer ha geçer gençliğim

Akar zaman akar ha akar
Akar ha akar gençliğim

Döner dünya döner ha döner
Döner ha döner gençliğim

Geçer günler geçer ha geçer
Geçer ha geçer gençliğim

Akar günler akar ha akar
Akar ha akar gençliğim

Döner çarklar döner ha döner
Döner ha döner gençliğim

Geçer bantlar geçer ha geçer
Geçer ha geçer gençliğim

Akar zaman akar ha akar
Akar ha akar gençliğim

— Ak akçe kara gün içindir
Fazla paranızı biriktirin.
— Ya parası bugüne yetmeyen
Ne yapmalı öğretmenim?

— Damlaya damlaya göl olur
Demiş büyüklerimiz.
— Öğretmenim, bu göl
Ne kadar sürede oluşur dersiniz?

— Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz
Azla yetinmeyi bilmeliyiz.
— Öyleyse az sağlam vücutta
Az sağlam kafa bulunur demeliydiniz...

— Ağaç yaşken eğilir
Bu ata sözünü ezberleyin.
— Ama, insana dik durmak yaraşır
Diyordunuz demin..

— Sabrın sonu esenliktir
Yeter ki sabretmesini bilelim.
— Ya sabır taşı bir gün
Çatlarsa öğretmenim?

ÇOCUĞUN ANNESİNE SORDUKLARI VE ANNENİN YANITLARIDIR

— Anneciğim dünyanın döndüğü
Doğru mu gerçekten?
— Bakkaldan ekmek al
Sabahleyin erkenden.

— Anneciğim iki kere ikinin
Dört etmesi ne demek?
— Yine üstünü kirletmişsin
Hizmetçin mi var temizleyecek?

— Anneciğim yıldızlar
Bize çok uzak, neden?
— Sofrayı kur
Baban gelmeden.

— Anneciğim bizlerin
Yarının büyüğü olduğumuz doğru mu?
— Televizyonu aç
Saat sekiz oldu mu...

MEŞRUBAT TÜRKÜSÜ

Dünya gözünde karardı mı
Her şey içinden çıkılmaz oldu mu
Meşrubat iç
İşte mutluluk bu

Çocuğun sıska, öksürüklü
Kocan gün günden yorgun
Meşrubat iç
İn kaynağına mutluluğun

Meşrubatla her şey
Daha iyi gider
Yeşerir, boy atar
Meşrubatla sevgiler

Evde meşrubat, pazarda meşrubat
İşte, okulda meşrubat
Meşrubat iç
Tasayı gönlünden at

Dünya gözünde karardı mı
Her şey içinden çıkılmaz oldu mu
Meşrubat iç
İşte mutluluk bu...

BAKIMLI ERKEĞİN TÜRKÜSÜ

Erkek de bakımlı olmalıdır
Yaraşmalıdır kadına
Yurttaş! Tıraş ol
Her sabah mutlaka

Maden işçisi olabilirsin
Yedi kat yerin altında
Gücün kuvvetin artar
Özen gösterirsen tıraşına

Sabah ayazında işe giderken
Yüzün ayna gibi parlamalı
İyi bir temizlik işçisi önce
Sinek kaydı tıraş olmalı

Hamallar, işsizler, ırgatlar
Yatıp kalkanlar köprü altında
Erkek de bakımlı olmalıdır
Özen göstermelidir tıraşına

Erkek dediğin bakımlı olmalı
Zindanda, dayakta, sehpada
Son arzun nedir diye sorsalar
De ki tıraş olmak, cellada...

Erkek de bakımlı olmalıdır
Özen göstermelidir çalımına
Yurttaş! perdahla suratını
Mümkünse günde birkaç defa...

DERİN MAVİLER

Derin maviler...Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter

Güneşsiz işliklerde geçer ömrüm
Dört duvar, isli camlardır gördüğüm

Derin maviler... Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter

Pamuktan iplik dokurum tezgah başında
Pamuk dolar ciğerime soludukça

Derin maviler... Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter

Küfeyle odun taşırım evlere
Hasretim derin mavilere

Derin maviler...Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter

Harç kararım, tuğla pişiririm
Ayazda kavrulur, ateşte eririm

Derin maviler... Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter

Tütün dizerim zeytin devşiririm
Başım döner, kararır gözlerim

Derin maviler...Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter

Kurşun işlerim, demir eritirim
Çeliğe terimle su veririm

Derin maviler...Derin maviler...
Yıllardır gözümde tüter...

2. BÖLÜM

İYİ BİR YURTTAŞ ARANIYOR

MUTLULUĞU ARAYAN GENÇ KIZIN TÜRKÜSÜ

Güzel bir kızım ben
Var mı tersini söyleyen
Akıllıyım da
İşte elimde diploma

Biraz İngilizcem de var
Yoksul kızıyım, ama namusluyum
İçimde fırtınalar patlar
Dışardan bakınca usluyum

Güzel bir kızım ben
Var mı tersini söyleyen
Akıllıyım da
İşte elimde diploma

Hey insanlar, hey insanlar
Boğulmak gelir, ağlamak gelir içimden
Neden daha mutlu neden
Benden daha çirkinler, daha akılsızlar

Hey insanlar, hey insanlar
Mutlu olmak, üretken olmak istiyorum
Bazen kuş gibi havalanıyor yüreğim
Bazen ölmek istiyorum

Güzel bir kızım ben
Var mı tersini söyleyen
Akıllıyım da
İşte elimde diploma

Boşuna mı bunca emek, bunca çaba
Neden kapanır yüzüme tüm kapılar
Neden daha mutlu neden
Benden daha çirkinler, daha akılsızlar

Biraz İngilizcem de var
Yoksul kızıyım, ama namusluyum
İçimde fırtınalar patlar
Dışardan bakınca usluyum

Güzel bir kızım ben
Var mı tersini söyleyen
Akıllıyım da
İşte elimde diploma

DELİKANLININ SEVDA TÜRKÜSÜ

Dinle, çok seviyorum seni
Çok seviyorum, ölesiye.
Ama sevgisiz insanların çoğu
Sevgi neye yarar öyleyse?

Dinle, çok seviyorum seni
Çok seviyorum, ölesiye.
Ama mutluluktan yoksun insanların çoğu
Mutluluk neye yarar öyleyse?

Güzelsin biliyorum
Akıllısın, alımlısın
Ama neye yarar tüm bunlar
Sadece kendininse?

Gel aklımızı birleştirelim
Birleştirelim gücümüzü
Bir dünya kuralım, sevginin
Herkesçe paylaşıldığı, eşitçe,

Gel aklımızı birleştirelim
Birleştirelim gücümüzü
Bir dünya kuralım, mutluluğun
Herkesçe paylaşıldığı, eşitçe.

SAYIN MUHBİR YURTTAŞIN TÜRKÜSÜ

Yurt sevgisi kök salmış yüreğime bir kere
Tipi bozuk şu herifin dur hele

Bir yolunu bulup defterini dürmeli
En yakın karakola bildirmeli

Ülkeyi kurtaracak bunlar akıllarınca
Sen önce kendini kurtarsana

İşi verenle işçisi bir olur mu
Hiç beş parmağın beşi bir olur mu

Ne can güvenliği var ne kazanç güvenliği
Ne büyük saygısı var ne küçüğe sevgi

Çanlarına ot tıkamalı beklemeden
Yılanın başı ezilmeli küçükken

Yurt sevgisi kök salmış yüreğime bir kere
Tipi bozuk şu herifin dur hele

KUŞKUCU YURTTAŞIN TÜRKÜSÜ

— Yine sert önlemler
Alınacakmış diyorlar...
— Ne malûm?
Nerden biliyorlar?..

— Bu yıl geçen yıldan
Daha kötü geçecekmiş sözde...
— Kim diyor?
Hadi canım sen de...

— Yiyecek fiyatları
Yükselmedeymiş...
— Boşver...
Kimse acından ölmemiş...

— İşsiz sayısı
Artıyormuş gitgide...
— Kim işsiz kalmış
Çalışmak istemiş de?..

— İnsan özgürse
İnsandır diyorlar...
— Ne malûm?
Nerden biliyorlar?..

AĞIRBAŞLI AYDININ TÜRKÜSÜ

Bu ülke bir gün
Mutlu olacak elbet
Fakat şimdilik
Biraz sabret

Görüşlerimi
Kimseden gizlemem
Fakat şimdilik
Sesimi çıkarmak istemem

Özgürlük için
Özveri gerek
Fakat şimdilik
En iyisi beklemek

Görevimdir
Gerçeği söylemek
Fakat şimdilik
Neme gerek...

İNSANSEVERİN TÜRKÜSÜ

Ben insanları çok seven bir kişiyim
İnsanları çok sevmektir işim

Gün olur, bir şeyler yazıp çizerim
Kabarınca insanlara sevgim

Yeteneksiz sayılmam aslında
Özellikle insan sevmek faslında

Her zaman erdemine inanmışımdır sevginin
İnanmam sertlikle olacağına hiçbir şeyin

Bazen içimde bir arslan haykırır
Der ki önüne ne çıkarsa vur kır

Sonra yine yelkenleri suya indiririm
Öfkemi iki kadehte dindiririm

Bazen anlamsız, biçimci diye suçlandığım olur
Aldırmam, anlaşılırım gün gelir

Ben insanları çok seven bir kişiyim
Doğrusu, kendimi de çok severim

KÖTÜMSERİN TÜRKÜSÜ

Bulutlar karardı
Bozacak hava
Gözüm seğiriyor
Fırtına çıkacak mutlaka

Akşam haberleri
Karışıktı yine
Bir iş var
Bu işin içinde

Söylentileri
İşittin mi
durum kritik
Kırmalı kirişi

Kitapları
Ayıkladım
kimini yaktım
Kimini sakladım

Şşşş yavaş
Duyan olur
Yerin kulağı var
Bela gelir

Bulutlar karardı
Bozacak hava
Gözüm seğiriyor
Fırtına çıkacak mutlaka

AVRUPAYA AŞK TÜRKÜSÜ

Ah bir Avrupalı olabilsek
Ulaşıp çağdaş uygarlığa
Avrupa anla bizi
Sev bizi Avrupa

Kapı komşuyuz şunca yıl
Kanımız karışmış kanına
Ama hâlâ soğuksun
Yabancısın hâlâ

Modada izindeyiz
Yazımız çizimiz uygun sana
Hoşuna gitmiyorsa eğer
Keselim bıyıklarımızı da

Ah bir Avrupalı olabilsek
Ulaşıp çağdaş uygarlığa
Avrupa anla bizi
Sev bizi Avrupa

Ülkemiz var, üç yanı derya
Madenlerimiz, yemişlerimiz
Avrupa, senden başka
Yok bizi anlayacak kimsemiz

Ama sen bizi anlamıyorsun
Tıkıyorsun kulaklarını bu aşka
Avrupa pişman olacaksın bak
İş işten geçecek sonra

Ah bir Avrupalı olabilsek
Ulaşıp çağdaş uygarlığa
Avrupa anla bizi
Sev bizi Avrupa

İYİ BİR YURTTAŞ KİMDİR?

İYİ BİR YURTTAŞ KİMDİR?

İyi bir yurttaş kimdir
Gemisini kurtaran kaptan mı?
Pusulayı şaşırıp
Karaya oturtan mı?

İyi bir yurttaş kimdir
Köprüyü geçmek için
Ayıya dayı diyen mi?
İyi bir yurttaş kimdir
Ayıya dayı dememek için
Köprüyü geçmeyen mi?

İyi bir yurttaş kimdir
Ayağını yorganına göre uzatan mı?
İyi bir yurttaş kimdir
Yorganı uzun olup
Kendi kısa kalan mı?

İyi bir yurttaş kimdir
At binen mi, kılıç kuşanan mı.
İyi bir yurttaş kimdir
Kerem gibi yanan mı?

İyi bir yurttaş kimdir
Vakitsiz ötüp başı kesilen mi?
İyi bir yurttaş kimdir
Ötmeyip sesi kesilen mi?

İyi bir yurttaş kimdir
Sürüden ayrılıp kurda yem olan mı?
İyi bir yurttaş kimdir
Kurda yem olmamak için
Sürüde kalan mı?

İyi bir yurttaş kimdir
Bilen var mı?

KIZIMA MEKTUPLAR

Bu yapıttaki resimleri ozanın kızı
Barış Behramoğlu
5 yaşındayken yapmıştır.

“GİZLİLİKTE”

1

Küçük kızım küçük kızım küçük kızım
Işıl ışıldın son gördüğümde
Mutluydun, güvenliydin

Oysa seni son kez görmeye gelişimdi
Ayrılık öncesinde.

Nerden bilecektin bir öksüz olduğunu
Daha o anda, nerden.

Öptüm yüzünü, gözünü
Uzaklaştım sonra bir kaçak gibi
Evimizden, mahalleden.

Kaldığım odanın inik pancurlarını
Sert bir rüzgâr dövüyor şimdi
Küçük yüreğinde tanımsız kaygılar
Sen de beni düşünüyorsun belki.

Uzun bir ayrılık var önümüzde
Aylarca, belki yıllarca sürecek olan
Ben ya tel örgüler arkasından
Bakacağım sana yine
Yüzünü, ellerini
Öpüp koklayamadan
Ya da uzakta, bir sürgünde
Sesinle yetineceğim sadece.

Evimizde, bir gün önce
Karanlık bir önseziyle
Banta aldığım o türküleri
Yeniden karşılaştığımızda
Söyler misin bana yine

İçimde bir katran acılığı var
Başımda bir ağrı
Ancak senin elin dokunsa geçer
İçimde bir katran acılığı var
Zifir gibi bir keder

Bilsem senin büyümeyeceğini hiç
Bekleyeceğini beni
Öğrendiğin o türkülerle
O dört yaş şirinliğinle
Katlanırdım yıllar sürecek acılara
Hapise, sürgüne

Bana bütün acılardan
Bütün ayrılıklardan
Daha acı gelecek olan
Benden uzakta büyüyecek olman

Ben ki ruhunun, bedeninin
Her milimetreciğinin
Büyümesini görmek isterdim
Ellerimin sıcaklığında
Bir çiçeği
Büyütür gibi özenle

Küçük kızım küçük kızım küçük kızım
Ne olur bekle dönüşünü babanın
Seni çocukluğunda
Biraz daha sevebilsin

Ey uzun ve
Ağıtlı gece
Ey
Acıyan tomurcuğu sevginin...

20.11.1983

2

Bugün beşinci yaşına basıyorsun yavrum
Ve ben yoksunum seni kucaklamaktan
Yaş gününü bu dört dizecikle kutluyorum
Seni çok çok seven baban...

22.11.1983

3

Uludağ'da gördüğümüz kardelenler
Öncüleriydi ilkbaharın
Çözülen kar yığınlarının
İçinden fışkıran o deli çiçekler

Dört yanı çepçevre ufuktu kırların
Başdöndüren maviliğiyle;
Yeşili kalıyordu ellerimizde
Çiyle ıslanmış yaprakların

Miniciktin sen o enginlikte
Koşuyorken ilerlere doğru
Annen gerilerde çiğdem topluyordu
Ne güzeldik o birliktelikte

İşte özlem dolu bir şiir daha
Küçük kızım benim, kertenkelebeğim
İlkbahar kırlarından derlediğim
Bir demet çiçek gibi sunmak için sana...

31.11.1983

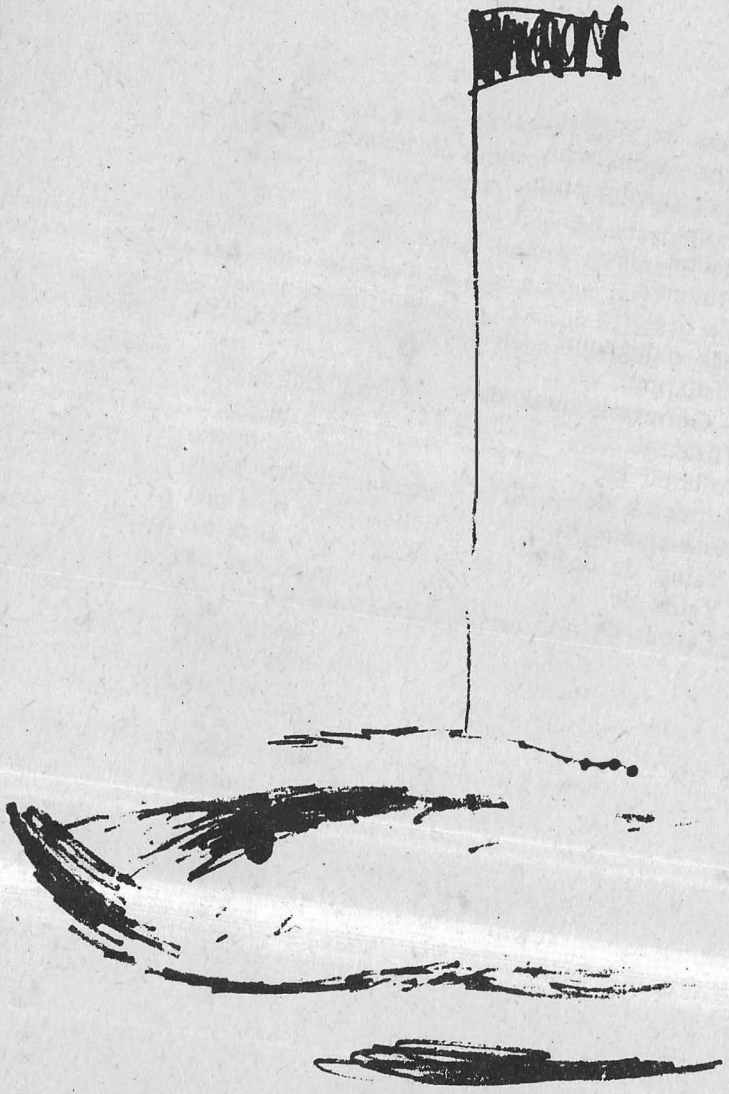
4

İlyada'yı
Bitirdim bugün
Bir hafta
Elimden düşürmeksizin
Okuyarak
— Yoruldukça
Bir kardeşin
Elinin emeği
Tığ örgüsü
Ak perdelerin
Gerisinden
Işıklı bir
Sokağa bakarak —
İlyada'yı
Okuyup bitirdim bugün
Ve gönlüme
İşleyen
Nice kanatlı
Sözlerden
Kimileri de
Kocası yiğit Hektor'un
Öldürüldüğünü öğrenen
Dilber Andromakhe'nin
Yetim kalan yavrusunu
Düşünerek söyledikleriydi

"Bir çocuğu yetim bırakan gün
Akranlarından da yoksun kılar onu
Dolaşır boynu bükük, başı önde, gözü yaşlı
Çaresiz başvurur babasının arkadaşlarına
Rastgele sarılır onun bunun eteğine
Şarap tasını uzatsa bile acıyan biri
Islatır şarap dudağını, dokunmaz damağına"
Okurken bu sözleri ve daha acılarını
Seni
Düşündüm kızım
Yüreğim
Burkuldu acıyla
Ama yakıştıramadım
Hiçbirini o sözlerin
Ne sana
Ne kendime
Ne de babanın arkadaşlarına...
Bu kederli
Ayrılık günlerinde
Öylesine
Kol kanat gerdi ki
Dostlar bana
Öylesine
Sıcak ve
Gösterişsiz
Bir içtenlikle
Paylaştılar ki
Sıkıntımı

— Hem de yüzlerini
İlk kez gördüklerim
İlk kez duyduklarım
Adlarını —
Anladım
Görünmez
Nice bağlarla
Bağlı olduğumuz
Dostlarımız var
— Görmemiş olsak da
Yüzlerini,
Adlarını hiç
İşitmesek de —
Ve anladım ki
Yalnız da değiliz
Yetim de
Çaresiz de...

4.12.1983

5

Mutlak bir tekbaşınalıktayım gündüzleri
Toplumsal ilişkilerin dışında
Üstelik
Bugün hastayım da

Terliyorum
Kalkıp kuruluyorum terimi
Annem olsa
Ya da annen
Nazlanır, şımarır
Hırçınlaşırdım şimdi...

Bir bakıma
Hücre hapsine benziyor bu tekbaşınalık
Ama farklı yine de

Kalkıp
Çıkabilmek elimde dışarıya
Seni görmek
Katılmak yaşama,
Tüm bunları
Yapmamam
Gerekiyor ama...

Bu mutlak tekbaşınalık
Kendimi gözden geçirme
Olanağını sağlıyor
Sadece inançlarımı değil
Huylarımı, mizacımı da

Şımarık, hoşnutsuz
Biri olmaya hakkım yok
Ne de aklına estiği gibi davranan;
Ölçülü, dikkatli
Olmam gerekiyor
Denetleyen kendini
Attığı her adımda...

Doğrusu
Hoşuma da gitmiyor değil
Bu zorunluluklar
Beni çünkü
Tüm ilişkilerimde
Daha özenli
Daha temkinli
Olmaya yöneltiyorlar
Ve kendime karşı
Daha eleştirel

"İnsan her zaman
Bir uçuruma
Hazır olmalı"
Diye yazmıştım
Eski bir
Şiirimde
"Ölmeye
Soğukta ve tek
Kalmaya"
Aydınlanıyor
Bu dizeler
Ve somutlanıyor
Şimdi yeni bir
Anlamla

Yaralarımı
Yabanıl bir hayvan gibi
Dilimle yalayarak da
İyileştirebilirim
Gerekiyorsa...
Ve küçücük odada
Usul adımlarla
Gezinirken,
Bir kaplan gibi
Duyumsuyorum
Kaslarımı
Ve tüm varlığımı.
Denetliyorum
Sinirlerimi
Ve içimde
Kabaran
Alabildiğine
Özgür
Davranma özlemini...

Bir dervişin
Sabrı mı bu
Başına gelenlere
Ve geleceklere
Boyun eğişle
Katlanan?
Sanmıyorum.
Zorunlu bir
Tekbaşınalığı
Yaşama becerisi belki
Ve ben
Bu tekbaşınalıktan
Güçlenmiş olarak

./..

Çıkmam gerektiğini
Anlıyorum;
Kendimle ve
Bütün bir hayatla
İlişkilerimde...

6.12.1983

6.

Uzanmış yatıyordum
Yarı uyanık
Yarı uykuda.
Sol elim
Yanımda
Hafif yumuk,
Sağ elim başımda.
Birden bir el
Duyumsadım
Sol elimin
Boşluğunda;
Senin elin
Olabilirdi
Annenin ya da.
Demek ki özlem
Sadece zihinle
Algılanan
Bir duygu değilmiş
Diye düşündüm,
Eller de özlüyor
Sevdiği ellere
Dokunmayı
Buluşmayı
Sevdiği ellerle...

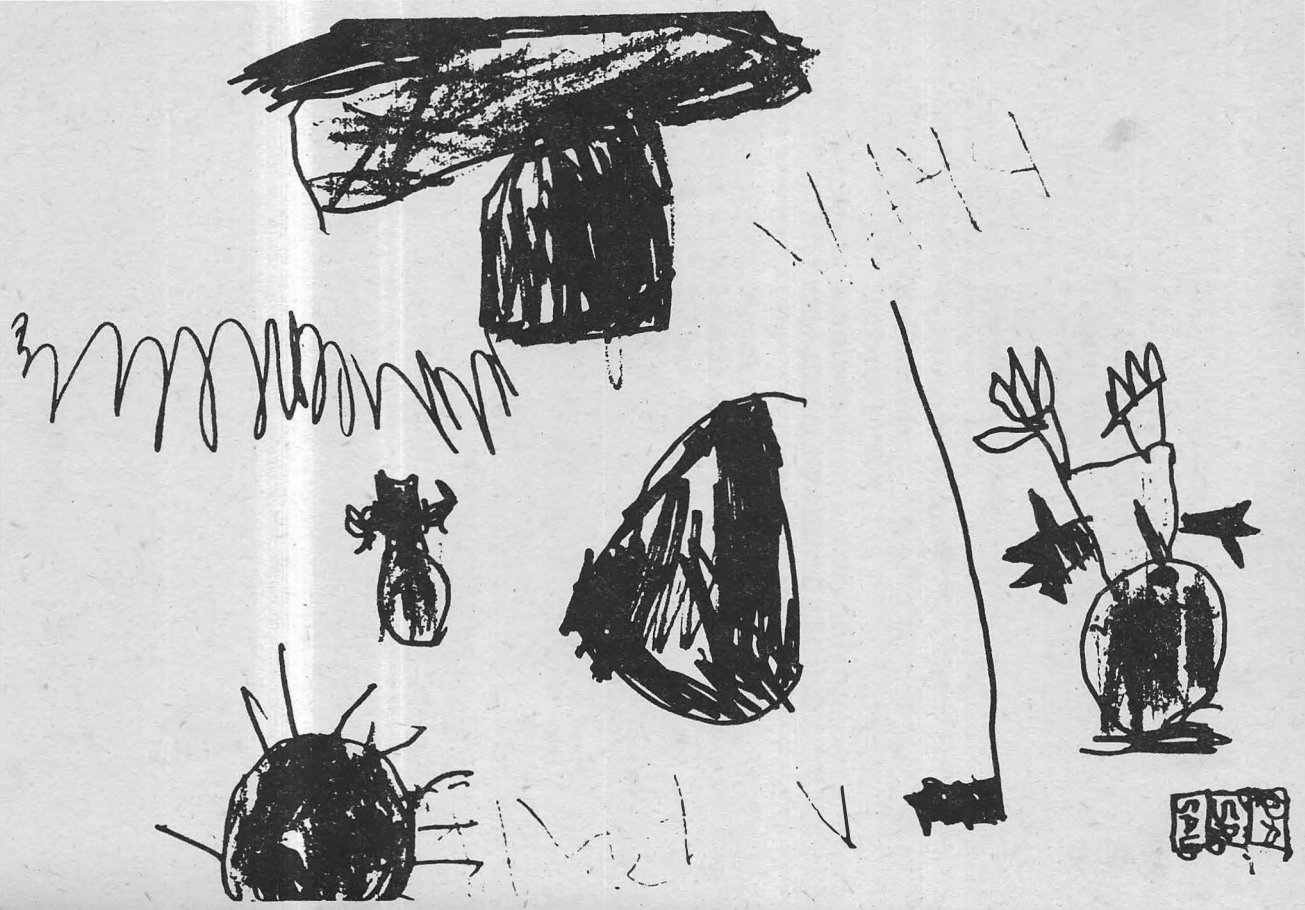
6.12.1983

7.

Az önce buradaydın
Taklalar attın
Türkü söyledin
Güldürdün
Eğlendirdin herkesi;
Gece
Yanıbaşımda uyudun
Kulaklarında
Halkacık küpeler
Kollarında
Dün aldığım bebeğinle;
Gittin
Minicik varlığından
Boşalan yer
Bir uçurum gibi
Kaldı geride...

11.12.1983

“YOLCULUKTA”

8

Küçücük bir
asker gördüm
Küçücük bir
nöbetçi
Komşu ülkenin
sınırını bekliyordu...
Soğuktan buz kesmiş
donup kalmış
Oyuncak bir
kurşun askere benziyordu...
Bir ağlama duygusu
yükseldi içimde
Böyle küçük
ve üşümüş
görünce onu...
Hey askercik!
diye seslenesim geldi
Hey kardeşçik!
Ne işin var
bu gece yarısında
Kıyısında
bu soğuk nehrin?..
Küçücük omuzlarına
yüklenmiş de
Yazgısını
koca bir ülkenin...

Yazık sana
yazık bize ki
Sana düşman belletmişler
Yüzlerini görmediğin
Karşı kıyıdaki
benzerlerini...
Onlar da düşman bellemiş
Böyle ufarak ve garip
Böyle buz kesmiş soğuktan
Bir kez bile
görmeden seni...

Aralık, 1983

9

Anaç bir tavuk
Gururla germiş
beyaz göğsünü
Üstünden bir tümseğin
bakıyor trene;
Kırlarda bir kedi
dolaşıyor sinsi...
— Bir kedi
değil de o
Kılık değiştirmiş
gün cadısıdır belki... —
Ah güzel kızım, küçük kızım
Birlikte olsak
ne masallar
uydururduk şimdi...
Senin gözlerinle
göreli beri

Dünyam nasıl da
zenginleşti...

Aralık, 1983

10

Drama Köprüsü'nden geçtim
Dardı gerçekten;
Suları soğuk mu
bilemiyorum

Durmadı tren...
Anadan geçilir
Yardan geçilmez
diyor türküde

Bilemem ama,
Geçemem kızım
Dünya yıkılsa
Geçemem senden.

Aralık 1983

11

İnsanlar da
ülkelere benziyor
Sınırları var
yüzölçümleri...
Yasaları var
bayrakları
ilkeleri...
Kimi dağlık bir arazidir
Kimi kıraç
Kimi bereketli...
Kimi dardır
kimi engin
gözalabildiğine
Kiminin sınırından
sıkı pasaport denetimiyle
girilebilir..
Elini kolunu
sallayarak
girersin
kiminden içeri...
Sonuçta
ne küçümse
insanları
derim kızım
Ne de önemse
gereğinden çok...

./..

Ama
anlamaya çalış:
Nedir sınırlarının
varabileceği
son nokta;
Nedir ve ne kadar
genişleyebilir
yüzölçümleri...

Ocak, 1984

“SÜRGÜNDE”

12

Telefon. Açtım. Sendin.
"Baba, seni çok özledim..."
dedin
Hıçkırığın boğazında düğümlendi.
Birkaç güzel söz
söylemeye çalıştım
Yüreğimden kopan...
Oturdum masama...
Hayatım
Tek başına yediğim bu akşam yemeğinin
Lokmaları kadar tatsız ve neşesizdi...

Şubat, 1984

13

Tedirgin bir gecenin
Sabahına doğru
Bir an
daldığımda
Seni gördüm rüyamda
Daha doğrusu
Görmüyordum ama
Öpüyor, kokluyordum.
Sonra
Bunun bir düş olduğunu anlayıp
Ve iyice
uyandığımı sanıp
"Demek ki körüm,"
diye düşündüm
"Ama neden
kızım yok yanımda..."
Sonra zihnim
Gerçekten
Uyanıp aydınlandığında
Yüreğim
Daralarak kavradım
Olanaksızlığını
Seni görmemin de
Kucaklamamın da...

Nisan, 1984

14

Oyuncak evler
Zümrüt kırlar
Kıvrıla kıvrıla akan bir ırmak...
Penceresinden hızlı bir trenin
Bunları hüzünle seyrederim...
"Dünyada seni mutlu edecek
biricik şey nedir?" diye sorsalar
"Kızımla şimdi bu kırlarda
alabildiğine koşmak," derdim...

Nisan, 1984

15

Sevdiğim İstanbul'un kokusu bu
Kızarmış midye ve yosun kokusu
"Calais" limanında çarptı burnuma

Arka güvertesinde Manş vapurunun
Güneşli bir köşe bulup oturdum
Baktım puslu göğe, gri sulara

O yaz, daha geçen yaz değil miydi
Sıcak sevgisiyle kuşatan bizi
Mavi bir denizle Büyük Ada'da

Araya yıllar girmişçesine
Dalıp dalıp gittim o günlere
Kendim gurbet elde gönlüm sılada

Nisan, 1984

16

Nasıl anlatsam
Ölesiye sıkıldığını
Nasıl anlatsam
Yalnızlığımı
Bir gurbetten bir başka gurbete
Taşırken beni trenler;
Ve bir babanın
Dizine yaslanmış
Minik bir baş gördüğümde
Gözyaşlarımı tutamadığımı...

Nisan, 1984

17

Bir okul çantası
aldım sana
minik bir çanta
Üstünde bir miki
şirin mi şirin
(Bugünlerde İstanbul'a
gelecek bir dostla
göndermek için)
Sonra çantayı
okşar gibi
tutup kulpundan
(Bıyık altından
gülenlere
aldırmadan)
Seninle el ele
tutuşmuş da
gezermiş gibi
Dolaştım
sokaklarını Paris'in...

Temmuz, 1984

18

Birlikte yemek yemek bir masada
El ele tutuşup yürümek
Omuzumda taşımak
bebekliğindeki gibi,
Bir hastalığında yanında olmak
Paylaşmak bir sevincini...
Bu kupkuru, çorak yalnızlıkta
Tüm bunları yaşamaktan yoksunum.

Gözümde değil sadece
Canımda tütüyorsun çocuğum.

Temmuz, 1984

19

Düşünüyorum bazen:
Bunca hasret
Bunca keder
neden?
Savaşsız bir dünya özlemekten.
"Çocuklar öldürülmesin"
demekten.
İşte çocuğum, babanın
suçları bunlar.
Bir gün gelecek
Ne ben kalacağım
dünyada
Ne de bizi
birbirimizden ayıranlar.
Ama
çocukları onların
Babalarından utanacaklar
Sen babanla
övünürken.

Temmuz, 1984

BEBEKLERİN ULUSU YOK

ÖLÜM VE GENELKURMAYI

BİR MAVİ ÇİÇEK

Önce top mermileriyle dövüldü alan,
Tarandı sonra mitralyözlerle
Sonra boğaz boğaza dövüşüldü
Ve sonra usulca indi gece

Bir mavi çiçek kalmıştı sadece
Ama yoktu koklayacak kimse

Sabaha karşı dindi iniltiler
Yan yana, üst üste yığılı ölüler
Ağaçlar devrilmiş, kavrulmuş çimenler
Boğulmuş yaşayan ne varsa bu yerde

Bir mavi çiçek kalmıştı sadece
Ama yoktu koklayacak kimse

O sabah yine maviydi gökyüzü
Başladı az sonra kuşların türküsü
Sabah rüzgârı ne bilsin ölümü
Esti durdu kırlarda keyfince

Bir mavi çiçek kalmıştı sadece
Ama yoktu koklayacak kimse

TOPRAĞA DÜŞEN

Ona "Haydi
Savaşa" dediler
Başkaca bir şey
Söylemediler

Aldılar köyünden
Davulla, zurnayla
Geride üç çocuk
Bir eş ve bir ana

Eline bir silah
Tutuşturdular
Ve karşılaştı
Düşman ordular

Vurulup düştü
İlk çatışmada
Göğsünde bir oyuk
Üç delik alnında

"Ey bu topraklar için
Toprağa düşen"
Bir karış toprağın
Var mıydı yaşarken?

EMİR KULU

Emir kulu
Emri aldı:
Görevi, bir kenti
Bombalamaktı

Evinden çıkarken
Gün doğuyordu
Çocukları
Uyuyordu

Öptü uyuyan
Çocuklarını
Karısını
Kucakladı

Uzakta bir başka
Kentte de çocuklar
Mışıl mışıl
Uyuyordular

Buluştular
Emir kulları
Ve havalandı
Uçakları

Hızla varıldı
O uzak kente
Ve getirildi
Emir yerine

Emir kulu
Akşam yemeğini
Karısıyla
Dışarda yedi

Döndüklerinde
Çocukları
Mışıl mışıl
Uyuyorlardı

Öptü onları
Huzurla uyudu
Görevini
Yapmıştı, mutluydu

Uzak bir kentte
Büyük çukurlar
Kazıldı, gömüldü
Ölü çocuklar

NÖTRON

Güneş her günkü gibi
Doğdu üstünde kentin
Kıpırtısız evlerin
Ve ıssız caddelerin

Bu saatte çöpçüler
Olurdu sokaklarda
Ve sabah vardiyası
İşçileri durakta

Ama hiç kimse yoktu
Bu sabah hiçbir yerde
Kentin yüreği sanki
Durmuştu birdenbire

Bükmüş boyunlarını
Parklarda tüm çiçekler
Kurumuş tüm ağaçlar
Yapraklar dökülmüşler

Çarpıp boş alanlara
Şaşırdı ilk ışınlar
Meraklanarak sonra
Evleri dolaştılar

Sapasağlamdı evler
Bir gün önceki gibi
Ama şaşılacak şey
İnikti perdeleri

Perde aralarından
Girdiler içerlere
Yerli yerinde her şey
Masa, dolap, sandalye

Çocuklar kahvaltıda
Olurdu bu saatte
Yataklarında hepsi
Külrengi yüzleriyle

Ne varsa canlı olan
Yatıyor kıpırtısız
Saatler tıkırdıyor
Yürekler tıkırtısız

Güngörmüş güneş bile
Ürktü bu görüntüden
Çekti ışınlarını
Uzaklaştı bu kentten

Çöktü sonsuz bir gece
Üzerine bu kentin
Kıpırtısız evlerin
Ve ıssız caddelerin

KAZ ADIMLARI

Kaz adımlarıyla
Yürüyor askerler
Alkışlıyor
Tribünler

"Yaşayın" diye
Haykıranlar var
Gözlerinden
Yaş akanlar

Marşlar çalıyor
Aynı tempoda
Sıkılıyor
Yumruklar havada

Gönderde bayraklar
Dalgalanıyor
Meşaleler
Yalazlanıyor

Kaz adımlarıyla
Yürüyor askerler
Duygulanıyor
İzleyenler

Kaz adımları
Ve duygu..
Oldukça tuhaf
Bir ilişki bu...

SİLAH FABRİKASINDA ÇALIŞIYORDU

Silah fabrikasında çalışıyordu
Bunaltan sorularla yüreğinde
Terleyerek uyanıyordu
Boğuntu içinde

Kanlı çocuk yüzleri
Geçiyordu düşlerinden
Cesetler geçiyordu
Bombalanmış kentlerden

Bir an geldi bakamaz oldu
Eşe, dosta, arkadaşlara
Kaçtı kalabalıklardan
Sığındı ıssızlıklara

Yazdı içinden geldiğince
Zihnini kemiren düşünceleri
Ve bir gün iş saatinde
Çıkardı koynundan bildiriyi

Bir çılgının sesiyle
Okudu haykırarak:
"Arkadaş, yaptığın
Korkunç işi bırak

Çocuklar öldürülüyor
Ürettiğimiz silahlarla
Bir son vermeliyiz
Bu canavarlığa"

Fabrikada iş
Durdu bir an
Sirenler çaldı
Sesi duyulmaz oldu uğultudan

"Yaratan, üreten insanlarız biz
Bir çıkarımız yok savaşmaktan
Vazgeçelim elbirliğiyle
Silah yapmaktan..."

Sürükleyip götürdüler
Bir daha haber çıkmadı ondan...
Kimi "kaçık" dedi ona..
Kimi "kahraman"...

TEK BAŞINALIK

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü biri
Ve hiçbir şey yapmamaya
Karar verdi

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü bir öteki
Ve yalnızlığının
Kuytuluğuna çekildi

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü bir üçüncü
Ve tek başına
Düşünmeyi sürdürdü

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü yüz binler
Ve tekbaşınalıklarını
Sürdürdüler

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü milyonlar
Milyonlarcaydılar
Ve tek başınaydılar

Bu arada
Birileri
Onlar adına
Kararlar vermekteydi

Tek başına
Olduklarını sananlar
Topluca, ortadan
Kaldırıldılar...

Kurcalayıp
Duruyor aklımı:
Ne demek şu
Yıldız savaşları?

Bir bilen çıkar
Belki diye
Sordum önüme
Her gelene

Öfkeyle soludu
Ev kadını:
"Neymiş...Neymiş...
Yıldız savaşları mı?

Ben çarşı pazar
Savaşındayım
Sorunuzdan
Bir şey anlamadım"

Burnu havada
Geçen genç kız
Kırıtıverdi:
"Çok kurnazsınız...

Terazi burcunda
Doğmuşum ben
Barışıktır
Yıldızım herkeslen..."

Minübüs şoförü
Aniden solladı
"Savaş mı dedin?
Sat anasını.."

Ve teybe bir kaset
Koydu sonra
İnledi ses:
"Batsın bu dünya..."

"Her şey sözcüktür"
Dedi şair
"Ne varsa yaşama
Ölüme dair...

Yıldız ve savaş...
Ne ilginç sözcükler..."
— Ve not etti —
"Teşekkürler..."

Politikacı
Ciddileşti:
"Kesin bir şey
Diyemem şimdi...

Ama mutlaka
Bir şeyler yapmalı
Kim kışkırtıyor
Şu yıldızları?..."

Abdest alan
Bir dindar kişi
Aşağdan yukarı
Süzdü beni

"Ne yıldızıymış
Bu hemşerim?
Her şey Allahtan...
Allah kerim..."

Islak bakışlı
Delikanlı
"Bırakın — dedi —
Şimdi savaşı...

Savaş yapma aşk yap
Gerisi boştur...
Yıldızların altında
Sevişmek ne hoştur..."

Ünlü sinema
Yıldızı önce
Anlamlı anlamlı
Baktı yüzüme

"Savaşan — dedi —
Küçüklerdir..
Soruyu onlara
Sormanız gerekir..."

Eski muharip
Kederliydi:
"Eskiden savaşlar
Böyle miydi...

Yıldızları
Savaştıranlar
Robotlara
Madalya taksınlar..."

Soru sormaktan
Bıktığım bir an
Kör bir adam
Gördüm, yaklaşan

Geçirdim caddeyi
Girip koluna
Durdurdu beni
Kaldırımda

"Gökte çok mu
Yıldız var bu gece?"
Şaşırdım, öyleydi
Gerçekten de.

"Evet — dedim —
Nerden bildiniz?"
Gülümsedi
Belli belirsiz

"Onları tenimle
Duyarım — dedi —
Ve işitirim
Dediklerini

Bilseniz neler
Konuşurlar
Şakacı ve
Duyguludurlar

Bakıp dururlar
Bize öylece
Çoğu kez acırlar
Halimize..."

Usulca yürüyüp
Gitti sonra
Yüreğindeki
Yıldızlarla

Bakakaldım
Bir süre ardından
Utandım ondan
Ve yıldızlardan....

ÖLÜM VE GENEL KURMAYI

Ölüm bir gece toplantıya
Çağırdı Genel Kurmayını
Kıtlığı, depremi
Savaşı, hastalığı...

Dedi, neler oluyor
İnsanların dünyasında?
Ölüm oranı
Gitgide azalmada...

Ağıt yerine türkü sesleri
Yükseliyor evlerden
Ne oluyor?
Nedir olup biten?...

Kıtlık dedi, "Efendim
Bir şey gelmiyor elimden
Suluyorlar tarlalarını
Yağmura gereksinmeden

Büyük havuzlar yapmışlar
Suyu biriktirmek için
İsterlerse değiştiriyorlar
Yönünü nehirlerin..."

Hastalık dedi, "Efendim
Doğrusu bunaldım..
Karınları tok, sırtları pek
Şaşırdım kaldım...

Hasta olduklarında da
Etkili yöntemleri var
Çok sürmüyor
İyileşiyorlar...

Deprem dedi, "Efendim,
Yapıları pek sağlam
Yıkamıyorum
Ne kadar abansam..."

Yangın, kaza, su baskını..
Tüm öteki kötülükler..
Aşağı yukarı
Aynı şeyleri söylediler...

Savaşa dönerek
Gürledi ölüm birden:
"Peki ya, ne güne
Duruyorsun sen"...

Savaş dedi, "Efendim
Zaten sorun da bu:
Barış diye bir şey
İcat olundu...

Savaşta ölünek
Bitti böylece
Çoluk çocuk
Yok olmak topluca...

Ve silah yapımına
Harcanmayan para
Ömür ve sağlık
Oluyor insana...."

BEBEKLERİN ULUSU YOK

"BELLUM OMNİUM CONTRA OMNES"

"İnsan insanın
Kurdudur" diyor
Bir düşünür
Ve ekliyor:

"Bellum omnium contra omnes"
Yani
Yatkındır savaşa
Birbiriyle herkes...

Şu sonuç çıkar
Bu saptamadan:
Doğası gereği
Savaşçıdır insan...

Doğruluk payı
Var mı bu görüşte?
Yanlışlık var mı?
Varsa nerde?...

İnsan insanın
Kurduydu belki
Gerçek kurttan
Yokken farkı...

Onu kurttan
Ayıran özellik
Akıl olmalı
Ve üretkenlik

Ürününü
Emeğinin
Alırsan, sevinçle
Dolar yüreğin

Ve hele ortak bir
Yaratıysa bu
Daha da büyür
Mutluluğu

Otursun
Aynı sofraya
Emekdaş olmanın
Mutluluğuyla

Şimdi sormak
Gerekir yeniden
İnsan insanın
Kurdu mu gerçekten?

İnsan insanın
Kurduydu belki
Gerçek kurttan
Yokken farkı

Ama gelişen
Bir şey var onda
Sevgiye, iyiye
Doğruluğa

Yaratırken
Emeğiyle
Yaratır çünkü
Kendini de...

Soruyu yeniden
Ve şöyle sormalı:
Sevgiye, iyiye
Barışa kim karşı?

Emeğinin
Hakkını alan
Ne çıkar umar
Savaşmaktan?

Dünyayı ortakça
Kardeşçe üreten
Ne yarar umar
Kötülükten?

Şimdi değiştirip
Bu kavramları
Yeniden ve şöyle
Söylemek olası:

Emekçi insan var, barıştan yana
Dünyayı kardeşçe yaratan, üreten..
Ve kurtlar — savaşta çıkarları...
Vurarak, kırarak, ezerek sömüren...

KARTON TABUTLAR

"Bir Belçika şirketi karton tabut yaparak gelişmekte olan ülkelere ucuz fiyattan ihraç etmeye başladı..."
(Gazeteler)

Ölenleriniz ve ölecek olanlarınız için
Tabutlarımız var, sert kartondan
Hem ucuz, hem kolay monte ediliyor
Pratik oluşları bundan...

Sözgelimi bir depremde
Kıtlık ya da savaşta on bin ölü verdiniz
İstediğiniz sayıda tabutu
En kısa sürede yetiştiririz...

Çocuklar ve hayvanlar için
Üretim yapıyoruz ayrı boy ve tipte...
Karton hayvan tabutlarına ilgi
Artıyor gelişmiş ülkelerde gitgide...

Ölenleriniz ve ölecek olanlarınız için
Sert kartondan tabutlarımız var..
Gecikmeyin ısmarlamakta
Bayanlar! Baylar!

Verniklenmiş ceviz ağacından
tabutta gömülecek değilsiniz ya!
Haydi, karton tabutlarımız!
Kullanışlı ve çok ucuz fiyata!

BİLİM ADAMI

Atom çekirdeği
Üstünde çalışan
Bilim adamı
Düşündü bir an:

"Yaptığım iş
Neye yarayacak?
Onu kim
Nasıl kullanacak?"

"Senin işin
— Dedi içinden bir ses —
Sadece araştırmak
Gerisi seni ilgilendirmez..."

Bir başka ses
"Hayır" dedi,
"İnsan yaptığının
Neye yarayacağını bilmeli..."

Sesler kavgaya
Tutuştu bir ara
Kıyasıya
Kıran kırana...

Sonunda yorgun
Düştü bilgin
Baktı camdan
Dinlenmek için

Bir oğlan geçiyordu
Islık çalarak
Hınzır gözleri
Kıpır kıpırdak..

Bir işçi
Çalışıyordu kaldırımda
Ter damlaları
Alnında

Bir anne parkta
Bebeğini yürütüyordu
Bankta iki sevgili
Öpüşüyordu...

Bilim adamı
Duydu bir an
Kopukluğunu
Yaşamdan...

Ve şu duygu
Yükseldi içinde:
"Yaşamak gelir
Her şeyden önce...

Yaşamın buyruğunda
Olmalıdır bilim
Yaptığımın
Sonucunu düşünmeliyim...

Hem yaşam hem ölüm
Varsa sonunda
Saf tutmam gerek
Yaşamın yanında..."

SAVAŞ VE BARIŞ

"Hazır ol savaşa
Barış istiyorsan eğer..."
Bize bunu
Böyle öğrettiler

Bir terslik yok mu
Sizce bu anlayışta?
Barış nasıl
Uzlaşır savaşla?

Savaşa hazır olmanın
Anlamı ne:
Beklemek her an
Parmak tetikte

Ve silahlanmak
Tepeden tırnağa
En yeni yöntemlerle
Ve durmamacasına

Ve boğazlaşmanın
Hünerlerini
Herkes iyice
Öğrenmeli

Bir terslik yok mu
Sizce bu anlayışta?
Ölüm nasıl
Bağdaşır yaşamla?

"Hazır ol savaşa
Barış istiyorsan eğer..."
Bizi şu sonuca
Götürür bu sözler:

Dostluk istiyorsan
Hazır ol düşmanlığa...
Kim evet der
Bu saçmalığa?...

Dostluk isteyen
Dostluğa hazır olmalı
Barış isteyen
Barışa...

Ve silahsız ve savaşsız
Bir dünya için
Yüreğini
Ortaya koymalı...

SAVAŞI KİM İSTER?

Savaşı kim ister kim ister savaşı
Sen ister misin
Tezgâhta alın teri döken?

Savaşı kim ister kim ister savaşı
Sen ister misin
Ekinine yağmur bekleyen?

Savaşı kim ister kim ister savaşı
Sen ister misin
Oğlu askerdeki ana?

Savaşı kim ister kim ister savaşı
Sen ister misin
Süt emziren yavrusuna?

Savaşı kim ister, kim ister savaşı
Sen ister misin
Evlenmek, anne olmak isteyen?

Savaşı kim ister, kim ister savaşı
Sen ister misin
Siperde evini özleyen?

Savaşı kim ister, kim ister savaşı
Sen ister misin
Dünyaya merakla bakan bebek?

Savaşı kim ister, kim ister savaşı
Sen ister misin
Yaşlanan, yaşamlar üreterek?

Savaşı kim ister, kim ister savaşı?

SINIRLAR

Bayraklar yükseliyor
Üstünde sınırların
Sınırlara bölünmüş
Ömrü insanın

Sınırları aşmak
Sınırsızlığa ulaşmak

Sınırlar...Sınırlar...
Yüreğin yüreğe
Ulaşmasını önleyen
Sınırlar...Sınırlar...
Ömrümüzü çevreleyen

Sınırları aşmak
Sınırsızlığa ulaşmak

Ayıran nedir
Yaprağı yeşilinden
Kuşu uçuşundan
Denizi mavisinden

Ayıran nedir
İnsanı insandan
Ülkeyi ülkeden
Yaşamı özgürlükten

Sınırlar... Sınırlar...
Ömrümüzü çevreleyen

Sınırları aşmak
Sınırsızlığa ulaşmak

Alışmak ya da
Sınırlara
Sınırına boyunduruğun,
Dolap beygirinin
Sınırına...

Sınırlı sevmeye
Sınırlı gülmeye
Sınırlı ağlamaya...

Sevincin sınırı
Kederin sınırı
Sınırı öfkenin...

Sınırı başkaldırının
Sınırı direnmenin...

Sınırlar...Sınırlar...

Sınırları
Aşmak
Sınırsızlığa
Ulaşmak

Bayraklar yükseliyor
Üstünde sınırların..
Sınırlara bölünmüş
Ömrü insanın...

BEBEKLERİN ULUSU YOK

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Başlarını tutuşları aynı
Bakarken gözlerinde aynı merak
Ağlarken aynı seslerinin tonu

Bebekler çiçeği insanlığımızın
Güllerin en hası, en goncası
Sarışın bir ışık parçası kimi
Kimi kapkara üzüm tanesi

Babalar çıkarmayın onları akıldan
Analar koruyun bebeklerinizi
Susturun susturun söyletmeyin
Savaştan yıkımdan söz ederse biri

Bırakalım sevdayla büyüsünler
Serpilip gelişsinler fidan gibi
Senin benim hiç kimsenin değil
Bütün bir yeryüzünündür onlar
Bütün insanlığın gözbebeği

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Bebekler, çiçeği insanlığımızın
Ve geleceğimizin biricik umudu...

İÇİNDEKİLER

DÖRTLÜKLER

Toplum üstüne 7

Cellat uyandı 11
Yıllanmış bir ağaç 12
Eskidenmiş gibi 13
Elinde ne piyon 14
Burjuvalar kocaman duvarlarla 15
Dilencilerin akordeonları 16
Dostları özlemle kucaklamayı unutma 17

Aşk, doğa, yaşam ve ölüm üstüne

Yeniden düşünüp 21
"Her insan bir Tanrıdır" 22
Her an 23
Hayale, düşe 24
Odan, kitapların 25
Başlarım işime 26
Ölüm düşüncesinden 27
Gök sanki eriyecek 28
Durdum, baktım 29
Sevdiğim 30

Güncel dörtlükler, yergiler

Bir aydın tipine 33
Millet ve zamlar 34
Ağıt 35

Kızıma dörtlükler

Bebek ve yeryüzü 39
Çocuğum, sımsıcak uyumaktasın şimdi sen 40
Kızım, küçük pembe çiçeğim benim 41
Gecenin geç saati 42
Sevginin önünde 43
Gecemin üzgün çiçeği 44
Soru 45

Ülkeler - İzlenimler
İNGİLTERE
İngiliz sınır polisleri 49
Bir akşam 50
Manchester'de 51
Dylan Thomas'la 52
Londra'da 53
FRANSA
Paris 1971 54
Quartier Latin 55
Picasso'nun 90. doğum yıldönümü şenliğinde 56
Comedie Française 57
Alliance Française 58
Sabir'in anıtı 59
AZERBAYCAN
Düşmek 60
Natevan Anıtı'na 61
Sağ ol 62
Sosyalizm — Azerbaycan 63
Mayakovski gibi 64
Helelik 65

MUSTAFA SUPHİ DESTANI 67
Birinci Basıma Önsöz 69
Üçüncü Basıma Önsöz 71
Sözlükçe 151

İYİ BİR YURTTAŞ ARANIYOR 153
Bir Ülke Nedir
Bir Ülke Nedir 157

İyi Bir Yurttaş Yetişiyor
Gebe Kadının Türküsü 161
Yoksulun Sabah Türküsü 163
Akıp Giden Zaman Türküsü 164
Okulda Öğütler ve Yanıtlar 165
Çocuğun Annesine Sordukları 166
Meşrubat Türküsü 167
Bakımlı Erkeğin Türküsü 168
Derin Maviler 169

İyi Bir Yurttaş Aranıyor
Mutluluğu Arayan Genç Kızın Türküsü 173
Delikanlının Sevda Türküsü 175
Sayın Muhbir Yurttaşın Türküsü 176
Kuşkucu Yurttaşın Türküsü 177
Ağırbaşlı Aydının Türküsü 178
İnsanseverin Türküsü 179
Kötümserin Türküsü 180
Avrupaya Aşk Türküsü 181

İyi Bir Yurttaş Kimdir
İyi Bir Yurttaş Kimdir 185

KIZIMA MEKTUPLAR 187
Gizlilikte 189
Yolculukta 207
Sürgünde 215

BEBEKLERİN ULUSU YOK 225

Ölüm ve Genel Kurmayı

Bir Mavi Çiçek 229
Toprağa Düşen 230
Emir Kulu 231
Nötron 233
Kaz Adımları 235
Silah Fabrikasında Çalışıyordu 236
Tek Başınalık 238
Yıldız Savaşları Üstüne Çeşitlemeler 240
Ölüm ve Genel Kurmayı 245

Bebeklerin Ulusu Yok

"Bellum Omnium Contra Omnes" 251
Karton Tabutlar 254
Bilim Adamı 255
Savaş ve Barış 258
Savaşı Kim İster 260
Sınırlar 262
Bebeklerin Ulusu Yok 264

ATAOL BEHRAMOĞLU

KIZIMA MEKTUPLAR

Toplu Şiirler-III

"Düşüncenin, tasarının ağır bastığı şiiri, 'epik şiir' diye adlandırabileceğimizi sanırım. Burada ağır basan şey, şairin aklı, ya da aklıyla kavradığı, bir nesne olarak görebildiği, 'duygusu'dur. Bu türden şiirlerde de 'lirizm' özellikleri bulunabilir. Fakat o da aklın güdümündedir. Çünkü ağır basan öğe, akıldır, tanımlanmış, tasarlanmış olan şeylerdir. 'Mustafa Suphi Destanı' ve 'İyi Bir Yurttaş Aranıyor'u oluşturan şiirler, bu türden şiirlerdir. Böyle bir çalışmada şiirin biçimi üzerinde sonsuzca değişiklikler yapma olanağı vardır." (1981)

— Ataol Behramoğlu

Ataol Behramoğlu'nun Lotus (Asya-Afrika Yazarlar Birliği) 1981 Edebiyat Büyük Ödülü verilen bütün şiirlerini bir araya getirecek kitaplarının üçüncüsü olan bu ciltte şairin şu yapıtları yer alıyor: **Dörtlükler; Mustafa Suphi Destanı; İyi Bir Yurttaş Aranıyor; Kızıma Mektuplar; Bebeklerin Ulusu Yok.**

Ataol Behramoğlu (d. 1942, Çatalca) ilköğrenimini Kars ve Çankırı'da, ortaöğrenimini Çankırı Lisesi'nde, yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. İlk kitabı 1965'de yayımlanmıştı. İkinci kitabı **Bir Gün Mutlaka** (1970) ise geniş yankılar uyandırdı. Birbirini izleyen kitapları kısa zamanda tükendi. 1970-74, 1984-89 yılları arasında on yıla yakın bir süre yurt dışında kaldı. Moskova ve Paris üniversitelerinde edebiyat, dil çalışmaları yaptı. Ataol Behramoğlu çevirileri, yönettiği dergiler, yazdığı eleştiri yazılarıyla da kuşağının başta gelen yazarlarından biri oldu.

adam 438

ADAM

ISBN 975-418-169-1